Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

2-йил чиқиши.
11 ЯНВАРЬ 1967 й.
ЧОРШАНБА
№ 9 (164).
БАҲОСИ 2 ТИЙИН

ЎЗБЕКИСТОН КП ТОШКЕНТ ШАҲАР КОМИТЕТИ ВА ТОШКЕНТ ШАҲАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

Сменада уч юз метр

Октябрь районининг иккинчи Чимбой кўчасида қудратли Р-7 роторли экскаватор машинаси пайдо бўлди. Уни Тошкент шаҳар ер ости коммуникациясини механизация воситасида ўтказиб тўртинчи қурилиш бошқармасининг машинисти Володя Нестеров, ёрдамчи Синавер Ўсмонов билан биргаликда бошқармоқда.

14 та чўмичли темир чархпалак 2 та ғилдиракка ўрнатилган бўлиб, моторлаги 2 та С-100 двигатели орқали тупроқни қазиб чиқармоқда. Қазиб чиқарилган тупроқ механизм ёрдамида транспортёрга туширилиб, четкага улоқтириб ташланмоқда.

Бу машина ёрдамида юмшоқ қатламли жойда сменада 300 метрга яқин узунликда эни 1,5 чуқурлиги 2,5 метрлик зовурлар қазиш мумкин, дейди машинист В. Нестеров.

КПСС Марказий Комитетининг «Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллигига тайёргарлик тўғрисида» қабул қилган қарорида аҳолига маданий-маиший хизмат кўрсатиш ишларини янада кенг ривожлантириш қайд қилинган. Шунга кўра биз ҳам шаҳарни газлаштириш юзасидан олиб борилаётган ишларни янада жадаллаштиришга қарор қилдик. Биз ўз машинамиз билан энди газ қувури учун ҳар куни камида 300 метр чуқур қазиб беришга аҳд қилдик, дейишади қалби олов йигитлар.

ОКТЯБРГА БАҒИШЛАНГАН

Тошкент Давлат университетининг фалсафа кафедраси илмий советнинг кенгаши бўлиб ўтди. Кенгашда кафедра ўқитувчиларининг юбилейга бағишланган умум университет тўпламига киритиладиган илмий ишлари муҳокама қилинди. М. Х. Нурматов, Н. Р. Косенковнинг «Социалистик жамият диалектикаси», Х. У. Умаровнинг «Ўзбек миллий маданиятида социалистик мазмун шаклланишининг баъзи бир қонуниятлари» ва бошқа асарлар катта қизиқиш туғдиради.

Уй муборак, тўй муборак

Бугун янги уй-жойларни фойдаланишга қабул қилувчи давлат комиссияси шаҳарнинг кўпгина қурилиш массивларида бўлди. Бинокорларнинг рапортларини тинглади.

Краснопресненская кўчасида 38 квартирали уй-жой биноси фойдаланишга муваффақиятли топширилди. Бинонинг биринчи қаватида аптека учун жой тайёрланган. Бу уйда Жамоат тартибини сақлаш ва муҳофаза қилиш республика министрлигига қарашли ташкилотларнинг ходимлари яшайдилар. Қурилишни шу министрликнинг қурилиш бошқармаси бинокорлари бажардилар.

«Сантехоборудование» заводининг ишчи-хизматчиларидан 18 киши янги квартира билан таъминланди. Улар учун Оқдарё кўчасида икки қаватли 18 квартирали уй-жой биноси тахт қилиб қўйилди. Давлат комиссияси бинокорларнинг меҳнатига ижобий баҳо берди.

Чилонзор массивининг Муқимий кўчасида янги-янги ҳашаматли бинолар қад кўтармоқда. Бу кўчада яна бир муҳташам бинонинг ҳавозалари йиғиштириб олинди. 153-қурилиш трестининг, 14-қурилиш бошқармаси бинокорлари тошкентлик оилаларга яна бир уй армуғон этдилар. Бошқарма азаматлари яна бошқа уйларнинг қурилишини тезлаштириш учун бел боғладилар. Улар фойдаланишга топширган уй 48 квартирали бўлиб, унинг эшиклари олдида эрта-индин кўч-кўлонлар ортилган машиналар келиб тўхтайди.

Герман Лопатин кўчасида 11-қурилиш трестига қарашли 17-қурилиш бошқармасининг қўли гул бинокорлари мақтагудек меҳнат қилдилар. Улар қисқа вақт ичида 90 квартирали кўпқаватли бинони бунёд этдилар. Бу уй ҳам давлат комиссияси томонидан қабул қилиб олинди.

«Ўзбекбрлашув»га қарашли ташкилотларнинг оилалари янги квартиралар билан таъминланмоқдалар. Улар учун Жомий кўчасида 18 квартирали икки қаватли кўркам бино тайёр қилинди.

— Бугун давлат комиссиясининг меҳнати жуда ҳам қувончли ва баракали бўлди,— дейди комиссия аъзоси А. И. Дворин.— Азамат бинокорларнинг тайёрлаган янги уйларини қабул қилиб олар эканмиз, қувончимиз чексиз бўлади. Янги уйларни қабул қилишнинг ўзгача гашти бор.

Давлат комиссияси эрта-индин Чилонзор массивида янги уй-жойлар бунёд этаётган қардош бинокорларнинг бир неча уйларини қабул қилишга киришади.

Ҳорманг энди, 1967 йилнинг биринчи ойини ажойиб меҳнат муваффақиятлари билан бошлаган толмас бинокорлар! Балли сизларга, демоқдалар тошкентлик оилалар.

ХАРЬКОВ ТОШКЕНТГА

Владимир Скулиец бошчилик қилаётган харьковлик қурувчилар Чилонзор массивининг 5-кварталида қурилиш объектларини янада кўпроқ бетон ва қоришмалар билан таъминлаш учун курашмоқдалар.

Бригада аъзолари 11 кишидан иборат бўлиб, об-ҳаво қийинчиликларига қарамай мунига 55-60 кубометрга етказиб қоришма ва бетон тайёрлаб, қурилиш объектларига жўнатмоқдалар. Любовь Суслова, Саша Палоскова, Татьяна Мисливец, Мария Стокозлар кунлик нормаларини 130-140 процентга етказиб бажармоқдалар.

Бригада аъзолари январь ойи ичида бригада бўйича 5 тонна цемент, 15 тонна қум-шағал тежаб қолиш учун курашмоқдалар.

Харьковлик қўли гул бинокорлар қурилиш объектларига яна ҳам аъло даражадаги цемент қоришмалари етказиб бериш учун ўзаро мусобақани тобора қизитмоқдалар.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ АКТИВИНИНГ ЙИҒИЛИШИ

10 январда Санъат саройида Тошкент область партия ташкилоти активининг йиғилиши бўлди. Бу йиғилишда Ўзбекистон пойтахти ва Тошкент области партия ташкилотларининг вакилларидан қарийб икки ярим минг киши қатнашди.

Йиғилишни Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари М. АБДУРАЗЗОҚОВ очди.

КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. РАШИДОВ «КПСС Марказий Комитети 1966 йил декабрь Пленумининг якунлари тўғрисида» доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи секретари С. Р. РАСУЛОВ, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг академиги Т. Н. ҚОРИНИЁЗОВ, Ўрта Чирчиқ район партия комитетининг биринчи секретари А. М. МИРАҲМЕДОВ, «Ўзбекистон ССР беш йиллиги» совхози партия комитетининг секретари Х. ҒАФУРОВА, Туркистон ҳарбий округи ҳарбий кенгашининг аъзоси А. В. ДЕБАЛЮК, Бекобод шаҳар партия комитетининг биринчи секретари И. К. ҲУСНИДДИНОВ, Тошкент шаҳар Киров район партия комитетининг биринчи секретари Ш. С. АҲМАДАЛИЕВА, «Ташсельмаш» заводининг йиғувчи слесари Т. ҲАЙДАРОВ, Тошкент тўқимачилик комбинати партия комитетининг секретари А. Н. ПИВКИНА, Ўзбекистон касаба союзлари советининг раиси М. А. ЗОИДОВ, ёзувчи РАҲМАТ ФАЙЗИЙ ўртоқлар қатнашдилар. Йиғилиш қатнашчилари КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарорларини батамом ва тўла маъқуллаб, Ўзбекистон пойтахт областининг меҳнаткашлари Улуғ Октябрнинг 50 йиллигини коммунистик қурилишнинг барча соҳаларида янги муваффақиятлар билан нишонлаш учун зўр ғайрат билан ҳаракат қилаётганликлари тўғрисида гапирдилар.

Актив йиғилиши қабул қилган резолюциясида КПСС Марказий Комитети декабрь Пленумининг қарорларини якдиллик билан маъқуллади.

Актив йиғилиши ишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюросининг аъзолари И. Г. Анисимкин, В. Г. Ломоносов, Н. Г. Ляшченко, Н. М. Матчонов, М. М. Мусахонов, Ё. С. Насриддинова, Р. Н. Нишонов, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бюроси аъзолигига кандидат М. Т. Турсунов қатнашдилар. (ЎзТАГ).

«КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИНИНГ ДЕКАБРЬ (1966 ЙИЛ) ПЛЕНУМИ ЯКУНЛАРИ ТЎҒРИСИДА» ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИ АКТИВИ ЙИҒИЛИШИНИНГ

РЕЗОЛЮЦИЯСИ

«КПСС Марказий Комитети декабрь (1966 йил) Пленумининг якунлари тўғрисида» КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари ўртоқ Ш. Р. Рашидовнинг докладини тинглаб ва муҳокама қилиб, Тошкент область партия активи йиғилиши КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати ўтказиб келаётган ички ва ташқи сиёсатни батамом ва тўла равишда маъқуллайди ҳамда қўллаб-қувватлайди. Областнинг коммунистлари ва барча меҳнаткашлари КПСС Марказий Комитети Пленумининг «СССРнинг халқаро сиёсати ва КПССнинг коммунистик ҳаракат жипслиги учун олиб бораётган кураши тўғрисида»ги қарорини чуқур қониқиш ҳис-туйғулари билан кутиб олдилар. КПСС Марказий Комитети Пленумининг қарори КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг халқаро сиёсат ва халқаро коммунистик ҳаракат соҳасида партия XXIII съезди ишлаб чиққан йўлни амалга оширишга қаратилган сиёсий йўли ва амалий фаолиятини маъқуллади.

Область партия активи қайд қиладики, КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукумати империализмнинг агрессив кучларига қарши кураш олиб бориш, ижтимоий тузуми турлича бўлган давлатларнинг тинч-тотув яшаши мумкинлиги тўғрисидаги ленинча йўлни изчил амалга ошириш билан мамлакатимизнинг халқаро миқёсдаги обрўси ва таъсирини янада кучайтиришга оғишмай эришмоқда. Совет халқи, бутун прогрессив инсоният шу билан фахрланадики, бизнинг давлатимиз умумий тинчликни ва халқлар хавфсизлигини ҳимоя қилишга, меҳнаткашлар оммасининг озодлик ва социал-тараққиёт учун олиб бораётган кураши ишига жуда катта ҳисса қўшмоқда.

Империалистик давлатларнинг, аввало Америка Қўшма Штатларининг, шунингдек Ғарбий Германия реваншчи доираларининг ўтказиб келаётган агрессив сиёсати халқаро вазиятни нормаллаштириш ва тинчликни мустаҳкамлаш ишига жиддий ғов солмоқда. Тошкент область партия ташкилоти Марказий Комитет Пленумининг империализмнинг урушқоқ кучларига ва уларнинг бошқа мамлакатларнинг ички ишларига аралашиш ва ҳарбий можароларни авж олдириш сиёсатига бундан буён ҳам қатъий қаршилик кўрсатабериш зарур эканлиги тўғрисидаги хулосасини батамом маъқуллайди.

Партия активи пойтахт областининг барча коммунистлари фикрини ифодалаб, КПСС Марказий Комитетининг Вьетнам масаласидаги позициясини ҳам маъқуллайди. КПСС Марказий Комитетининг Вьетнам масаласида тутган позицияси пролетар интернационализми принципларига, Америка Қўшма Штатлари империализмининг жинояткорона агрессиясига қарши Вьетнам халқи олиб бораётган қаҳрамонона курашни ҳар тарафлама қўллаб-қувватлаш сиёсатига мос бўлиб тушади.

Пленум қарорида кўрсатиб ўтилганидек, коммунистик ва ишчи партиялар Марказий Комитетлари биринчи секретарларининг ҳамда Варшава шартномасига аъзо бўлган мамлакатлар ҳукуматлари бошлиқларининг Варшава ва Бухарест кенгашлари ҳужжатларида баён қилинган принципларни амалга ошириш учун кураш Европа хавфсизлигини мустаҳкамлаш ишида энг муҳим вазифадир.

Область коммунистлари Пленумнинг ҳозирги халқаро вазиятда жаҳон социалистик системасининг жипслиги ва қудратини мустаҳкамлаш социалистик давлатлар ўртасидаги сиёсий ва иқтисодий ҳамкорликни ривожлантириш, ишчилар синфининг халқаро бирдамлигини мустаҳкамлаш, мустамлакачилик зулми ва янги мустамлакачиликка қарши кураш олиб бораётган халқларни қўллаб-қувватлаш, миллий озодлик кучлари билан иттифоқни мустаҳкамлаш йўлини оғишмай ўтказиш ҳар қачондагига қараганда муҳим эканлиги тўғрисидаги хулосасига батамом қўшиладилар.

Партия активининг йиғилиши КПСС билан Хитой Компартияси ўртасидаги, Совет Иттифоқи билан Хитой Халқ Республикаси ўртасидаги ўзаро муносабатлар соҳасида КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси ва Совет ҳукуматининг ўтказиб келаётган йўли ва амалий фаолиятини якдиллик билан маъқуллайди. Хитойдаги сўнгги воқеалар, Хитой Коммунистик партияси Марказий Комитети XI пленумининг қарорлари Мао Цзэ-дун ва унинг группасининг Советларга қарши ўтказаётган буюк давлатчилик сиёсати янги хатарли босқичга ўтганлигидан далолат беради.

Хитой Коммунистик партияси ҳозирги раҳбарларининг халқаро майдонда ўтказаётган йўли, уларнинг социалистик мамлакатларга нисбатан тутган сиёсати, бизнинг партиямиз ва совет халқига қарши олиб бораётган душманлик кампанияси, халқаро коммунистик ҳаракатда ўтказаётган бузғунчилик ишлари чуқур ташвишга солмоқда. Зотан Хитой Коммунистик партияси ҳозирги раҳбарларининг ана шу бузғунчилик ишларининг марксизм-ленинизмга ҳеч қандай алоқаси йўқ. Бундай сиёсат, бундай ҳаракатлар социализм, халқаро ишчилар ҳаракати ва озодлик ҳаракати манфаатларига, хитой халқининг ўзи қўлга киритган социалистик ғалабаларга зарар етказади ва у ўз моҳияти эътибори билан объектив суратда империализмга хизмат қилади.

Коммунистик партия Марказий Комитетининг Пленуми партиямизнинг Хитой Компартияси билан, Хитой Халқ Республикаси билан дўст бўлиб интернационал ҳамкорликда яшашга қаратилган йўлини ҳар тарафлама маъқуллаш билан ҳозирги Хитой раҳбарларининг ленинизмга қарши қарашлари ва буюк давлат миллатчилиги йўлини фош қилишга, марксизм-ленинизмни 1957-1960 йиллардаги Москва кенгашлари ишлаб чиққан бош йўлни ҳимоя қилиш учун курашни кучайтириш ҳақида тамомила тўғри қарор қабул қилди.

КПСС Марказий Комитети Пленумининг Қарорида ҳақли равишда кўрсатиб ўтилишича, вужудга келган ҳозирги шароитда барча коммунистик ва ишчи партияларни марксизм-ленинизм, пролетар интернационализмининг принципиал негизида жипслаштириш учун кураш олиб бориш янада кўпроқ аҳамият касб этади, коммунистик ва ишчи партиялар вакилларининг янги халқаро кенгашини чақириш учун шарт-шароит тобора кўпроқ етилмоқда.

Бутун партиямиз каби Тошкент областининг партия активи ҳам мамлакатимизнинг иқтисодий, мудофаа ва сиёсий қудратини янада мустаҳкамлашни, область олдида турган хўжалик ва сиёсий вазифаларни муваффақиятли ҳал қилишни ўзининг асосий вазифаси деб билади. Шаҳар ва қишлоқларнинг меҳнаткашлари беш йилликнинг биринчи йили планини муддатидан илгари муваффақиятли бажардилар. Партия активининг йиғилиши КПСС Марказий Комитетининг «Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллигига тайёргарлик тўғрисида»ги Қарорига жавобан областнинг коммунистлари ва комсомолларини, барча меҳнаткашларини Совет ҳокимиятининг яқинлашиб келаётган юбилейини саноат, қишлоқ хўжалигини, фан ва маданиятни ривожлантиришда янгидан-янги муваффақиятлар билан, социалистик меҳнат интизомини ҳар тарафлама мустаҳкамлаш билан нишонлашга чақиради.

Партия активининг йиғилиши идеология кураши кескинлашиб бораётган ҳозирги шароитда ташкилотчилик ва идеология ишларини янада такомиллаштириш, барча партия аъзоларини, барча меҳнаткашларни юксак коммунистик онглилик ва революцион ҳушёрлик руҳида тарбиялаш партия ташкилотларининг энг муҳим вазифаларидан биридир, деб ҳисоблайди. Область, шаҳар, район ҳамда бошланғич партия ташкилотлари коммунистларга, барча меҳнаткашларга КПСС Марказий Комитети декабрь Пленуми қарорларининг мазмуни ва аҳамиятини кенг миқёсда тушунтириб бермоқлари керак.

Партия активининг йиғилиши Тошкент области коммунистлари номидан КПСС Марказий Комитетини, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетини ишонтирадики, область партия ташкилоти, барча меҳнаткашлари ўз сафларини ленинчи Марказий Комитет теварагига тағин ҳам маҳкамроқ жипслаштирадилар, коммунистик қурилишнинг улуғвор планларини муваффақиятли бажариш, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллигини муносиб кутиб олиш учун ўзларининг куч ва ғайратларини сира аямайдилар.

Ленинград. Вера Слуцкая номли читга гул босиш фабрикаси коллективи Совет ҳокимиятининг 50 йиллик юбилейига тайёргарлик ишларини қизитиб юборди. Янги газмоллар ва совға рўмолларининг янги намуналарини ишлаб чиқариш учун тадбирлар белгиланди. Бадиий устахона ходимлари газмоллар учун уч юзга яқин гул ва уч минг хилма-хил манзараларни тайёрладилар.

Суратда: рассом Нина Абрамянц (чапда) ва Элла Фокина фабрика Совет ҳокимиятининг 50 йиллигига ишлаб чиқарадиган совға рўмоллар расмларини муҳокама қилмоқдалар.

П. Федотов фотоси.
ТАСС фотохроникаси.

Бугун Ҳиндистон Бош министри, Совет халқининг катта дўсти Лаъл Баҳодир Шастри вафот этганига бир йил тўлди. Маълумки, Лаъл Баҳодир Шастри 1966 йил 10 январдан 11 январга ўтар кечаси Тошкентда вафот этди.

Л. Б. Шастри Ўзбекистонда икки марта бўлган. Биринчи марта у республикамизда 1965 йилнинг май ойида Совет Иттифоқига расмий визит билан келганида меҳмон бўлган эди. Иккинчи марта Лаъл Баҳодир Шастри Тошкентга 1966 йилнинг январь ойида келиб, тарихий Тошкент учрашувида қатнашди. Тошкент музокараси муваффақиятли якунланиши учун Лаъл Баҳодир Шастри кўп меҳнат сарфлади. У тинчлик постида туриб жон берди. У имзо чеккан Ҳиндистонга тинчлик ва хотиржамлик келтирган Тошкент Декларацияси ҳинд халқи буюк давлат арбобининг ёрқин хотираси сифатида абадий ёдгорлик бўлиб қолади.

«Тошкент конференцияси катта муваффақият билан ўтди. Мен совет кишиларидан чексиз миннатдорман» —деди Л. Б. Шастри Тошкент радиоси мухбири билан бўлган суҳбатда. Бу ўзининг бутун кучи фикр-ўйлари ва ҳатто ҳаётини халқлар ўртасида тинчлик ва дўстлик тантанасига бағишлаган ажойиб инсоннинг плёнкада ёзиб қолдирган сўнгги сўзлари эди.

1966 йил 12 январда Деҳли шаҳрининг Марказий майдонида Лаъл Баҳодир Шастри хотирасига бағишланган мотам митингида СССР Министрлар Советининг Раиси Алексей Николаевич Косигин сўзга чиқиб шундай деган эди: «Биз бу жудолик ғами ва қайғусини шунинг учун ҳам ҳаммадан кўра кўпроқ сезмоқдамизки, етти кун давом этган Тошкент учрашувида биз Лаъл Баҳодир Шастри билан ҳар куни бевосита учрашиш имкониятига эга бўлиб, бу ажойиб инсоннинг доно давлат арбобига хос зўр ғайрат ва чидам билан Ҳиндистон ва бутун дунёдаги тинчлик иши учун катта аҳамиятга эга бўлган масалаларни ечишга сабот билан йўл излаганлигини кўрдик».

Ўтган йили сентябрь ойида Ўзбекистон ҳукуматининг таклифига биноан Лалита Шастри хоним ва унинг оила аъзолари Тошкентда меҳмон бўлдилар. Улар Л. Б. Шастри хотираси билан боғлиқ жойларни бориб кўрдилар. Тошкент шаҳри билан, тошкентликлар билан учрашдилар.

Лалита Шастри хоним Тошкент радиосининг мухбири М. Литвиновани қабул қилиб, у билан суҳбатда бўлди. Қуйида биз бу суҳбат тафсилотини эълон қилмоқдамиз. Суҳбат матбуотда биринчи марта ёритилаётир.

ЛАЛИТА ШАСТРИ: «Тошкент — бизнинг оиламиз учун муқаддас жой!»

Шастри хоним: Мен Тошкент билан биринчи марта 1965 йилнинг майида унутилмас Шастри билан бирга келганимда танишган эдим. Ҳамма ерда бизни қанчалар муҳаббат ва севинч билан қарши олганликлари шу кунгача хотирамда. Шу йилнинг бошида жаноб Шастри Покистон билан низони тинч йўл билан бартараф этишга интилиб, яна сизнинг дўстона шаҳрингизга келди. Унинг куч-ғайрати ва Совет ҳукуматининг ёрдами билан жаҳонга машҳур бўлган тарихий Тошкент Декларацияси имзоланди.

Тошкент ҳиндистонликлар учун мўътабар жой бўлиб қолди. Мен бу шаҳарнинг қайси бир жойида бўлмай, тошкентликларнинг қалбида Лаъл Баҳодир Шастрига бўлган чуқур ҳурмат ва унинг ёрқин хотираси ҳукмрон эканлигига аминман. Ўзбекистон ҳукуматининг марҳамат кўрсатиб мени ва оила аъзоларимизни Ўзбекистонга таклиф қилганлиги ҳамда бизни қизғин ва самимий кутиб олганликлари ҳам бунинг ёрқин мисолидир. Сизлар энг гўзал кўчаларингиздан бирини Шастрининг номи билан атадингиз. Унга бағишлаб гўзал обелиск ўрнатяпсизлар. Лекин Сизлар унинг ҳурматига қалбингиздан энг кўп жой ажратгансизлар. Биз бу меҳр, ҳурмат-эътиборни ҳеч қачон унутмаймиз! Мен ва оила аъзоларим совет кишиларидан чин юракдан миннатдормиз.

Мухбир: Совет кишилари Лаъл Баҳодир Шастри номини бевосита Тошкент Декларацияси билан боғлайдилар. Улар бу Декларациянинг муваффақият билан амалга оширилиши Ҳиндистоннинг буюк фарзандига энг яхши хотира бўлади, деб ҳисоблайдилар. Бу ўринда сиз қандай фикрдасиз?

Шастри хоним: Тошкент Декларацияси Л. Б. Шастри ҳаётидаги энг катта ва энг муҳим ғалабадир. Худонинг иродасига кўра бу Декларация имзоланган кун Шастри умрининг сўнгги куни бўлди. Шу Декларация учун у ўз ҳаётини бағишлади десак, лоф бўлмайди. У ўзининг улкан меҳнатини, Тошкент учрашувининг муваффақият билан якунланишида сарфлаган меҳнати самарасини бизга мерос қилиб қолдирди.

Л. Б. Шастри Тошкент Декларациясини имзолаш билан ҳинд халқи барча халқлар билан тинчликда ва дўстликда яшашга интилаётганлигини бутун жаҳонга намойиш қилди. Бизнинг энг катта тилагимиз шуки, Тошкент Декларациясини муваффақият билан амалга ошириш ҳамда бизнинг Ярим оролда тинчлик ва бахт-саодатнинг барқарор бўлишлигидир. Биз бу Декларациянинг оғишмай амалга оширилиши ва ер юзида абадий тинчлик тантана қилишини истаймиз ва бунга доимо интиламиз. Бу, марҳум Лаъл Баҳодир Шастри учун энг яхши ёдгорлик, унинг хотирасига чуқур ҳурматимиз ифодаси бўлади.

Мухбир: Сиз Тошкент аҳолисига қандай фикрлар билдиришни истар эдингиз?

Шастри хоним: Аввало, мен тошкентликларга уларнинг меҳр-муҳаббати, очиқ кўнгиллилиги ва меҳмондўстлиги учун чин юракдан ташаккур айтишни истайман. Мен марҳум Л. Б. Шастрига бўлган меҳр-муҳаббатлари туйғусини ва шу кунлар мобайнида менга нисбатан кўрсатилган ажойиб, самимий ҳурмат ва меҳмондўстликни ҳеч қачон унутмайман.

Тошкент ва Шастри оиласи эндиликда узилмас туйғулар билан боғланган. Шастри ўз умрининг сўнгги онларини сизнинг шаҳрингизда ўтказди, бу ерда у ҳаёт, бахт тантанаси йўлида ўз ҳаётида энг йирик ғалабани қўлга киритди. Бу дунё билан у шу ерда видолашди. Эндиликда Тошкент — бизнинг оиламиз аъзолари учун муқаддас жой.

Тошкент биз учун шунчалар яқин ва қадрлики, биз зилзила ҳақидаги хабарни эшитганимизда чеккан қайғу-аламларимизнинг чеки бўлмади. Сизларнинг ташвишингиз — бизнинг ташвишимиз! Мен Тошкентга бориб зилзиладан зарар кўрган тошкентликлар билан шахсан учрашиб, уларга ўз ҳамдардлигимни билдиришни кўпдан буён ўйлаб юрар эдим. Ўзбекистон ҳукуматининг олижаноблиги ва самимияти туфайли менинг бу интилишим амалга ошди. Бугун зилзила Тошкентга қанчалар зарар келтирилганлигини ўз кўзим билан кўрдим, шу билан биргаликда Тошкент ўз жароҳатларига қарамай изчиллик билан табиий офат оқибатларини тугатаётганлигини ҳам кўрдим.

Мен зилзиладан зарар кўрган районларда олиб бораётган ишларингизнинг кўлами ва суръати билан сизларни табриклайман. Сизлар барча қийинчиликларни енгиб, Тошкентни бундан буён ҳам тинчлик, хотиржамлик ва фаровонлик шаҳрига айлантирасизлар, деб умид қиламан ва бунга аминман.

Шастри оиласининг орзу-ўйлари, энг яхши истаклари ва меҳр-муҳаббати ҳамма вақт сизлар билан биргадир!

Ҳиндчадан Тошкент радиосининг редактори
О. АВАКОВ
таржимаси.

МУКОФОТ БИЛАН ТАБРИКЛАЙМИЗ

БИР ЗАВОДНИНГ ОРДЕНЛИЛАРИ

Биз СССР Олий Советининг Фармони билан танишганимиздан кейин «Гордорстройремонт» трестига қарашли асфальт-бетон заводининг орденлар билан мукофотланган кишиларини шахсан табриклашга қарор қилдик.

Заводда бизга биринчи учраган киши шу корхона директори ўртоқ Сергей Парфирович Лебедь эди. Биз уни ҳукуматнинг юксак мукофоти — Меҳнат Қизил Байроқ орденини олгани билан биринчи бўлиб табрикладик.

Ўртоқ С. П. Лебедь ўз ҳаётининг 18 йилини шу заводдаги шарафли меҳнатга бағишлади. Бу ерда оддий прораб бўлиб ишлай бошлаган Сергей Парфирович йирик корхонанинг раҳбари даражасига кўтарилди. Корхона ва унинг кишилари ҳам шу йиллар мобайнида таниб бўлмас даражада ўсдилар. Шу фактни кўрсатиб ўтиш кифояки, завод бундан ўн йил илгари ҳар куни 300 тонна асфальт ишлаб чиқарган бўлса ҳозир 1800 тонна ишлаб чиқаряпти. Юбилей йили бўлган 1967 йилда эса ўтган йилдагига нисбатан 50 минг тонна кўпроқ бетон етказиб бермоқчи.

Сергей Парфирович аъло ташкилотчи ва катта коллективнинг ишни кўзини билувчи раҳбаргина бўлиб қолмай, тажрибали, изланувчи инженер ҳамдир. Унинг ишлаб чиқаришга татбиқ этилган кўпгина рационализаторлик таклифлари заводга катта тежам келтирди. Жумладан, унинг таклифи билан цемент чангини артиш механизациялаштириб илгари ишлаб юрган 13 кишининг ишини икки киши бажарадиган бўлиб қолди. Ҳозир асфальт қориштирувчи машина устини чанг босиб ётмайди. Чунки, рационализаторлик таклифи билан бу машиналар устига чангни тортиб олувчи мосламалар ўрнатилди. Бироқ Сергей Парфирович «мен» деган сўзни ёқтирмаганлигидан булар ҳақида ўзи эмас балки бошқалар сўзлаб берди.

Мана заводнинг дастлабки кадрларидан бири Аҳмад Раҳматов. У ҳукуматимизнинг олий мукофоти — Ленин ордени билан мукофотланди. Корхонага оддий ишчи бўлиб ишга кирган Аҳмад ака 14 йилдирки, бригадир бўлиб ишлаб келяпти. У жамоат ишларида ҳам актив қатнашади — завод касаба союз ташкилотининг аъзоси. Аъло иши учун бир неча марта Ўзбекистон ССР Олий Советининг Фахрий Ёрлиқлари билан тақдирланди. Биз унинг билан асфальт қориштирувчи агрегат ёнида танишиб ишини кузатдик. Шуни айтиб ўтиш ўринлики, бу агрегатни завод ишчиларининг ўзлари монтаж қилган эдилар. Ҳамкасблар Аҳмад ака ҳақида гапирар экан, зарур бўлиб қолса суткалаб хормай-толмай меҳнат қилаётганини фахр билан ҳикоя қиладилар. Аҳмад ака Тошкент учун «қурилиш нони» ҳисобланган бетоннинг тобора кўпроқ талаб қилинаётганини яхши тушунади-да.

Суратда: [чапда] шу заводнинг ветеран ишчиларидан ҳисобланган бригада бошлиғи Аҳмад Раҳматов ва завод директори Сергей Парфирович Лебедь ўртоқлар.

Суратда: шу завод нефть тозалаш участкасининг оператори Надежда Семёновна Герягина.

Надежда Семёновна Герягинанинг «Ҳурмат Белгиси» ордени билан биринчи бўлиб биз табриклаган эканмиз. У бизларни «Қурувчилар куни»да олган мукофоти билан кечикиб табриклашаётган бўлсалар керак, деб ўйлади шекилли, бошда ҳайрон бўлиб тикилиб турди. Коммунистик меҳнат цехининг энг яхши операторчи бригадирларидан бўлган Надежда Семёновна Герягина заводда 15 йилдан буён ишлаяпти. Мана, олти йилдирки, у энг масъулиятли цехнинг оператор — бригадири вазифасида. Бу ерда нефтдан битум тайёрланади. Бригада пландан ташқари 1300 тонна битум тайёрлаб, йиллик планни муддатидан илгари бажарди. Бригада аъзолари авариясиз, аъло ва моҳирлик билан меҳнат қилмоқдалар.

Биз асфальт-бетон заводининг орденли кишиларини бир бор газета орқали юксак мукофотлар билан табриклаб, уларнинг янги меҳнат муваффақиятларига эришишларини тилаймиз.

ҒАЛАБА РАПОРТЛАРИ

Тошкент қурилишига мамлакатимизнинг турли бурчакларидан келиб, республика пойтахтини бунёд этишда қатнашаётган қардошларимиз шаҳримиз аҳолисига кўплаб биноларнинг калитини топширдилар. Ғалаба рапортлари давом этмоқда.

Украиналик бунёдкор дўстларимиз ҳам Тошкент тупроғида яна бир меҳнат муваффақиятини қўлга киритдилар. Бирин-кетин саккизта кўп қаватли уй-жой биноси қуриб битказилди.

Шу жумладан, 1, 2-Киев қурилиш-монтаж поездлари, Днепропетровск, Донецк қурилиш-монтаж поездлари меҳнатсевар коллективларининг ҳар бири Чилонзорнинг «13-В» кварталида 80 квартирали уйларни, луганскликлар, львовликлар ва харьковликлар «5-Б» кварталида ҳар бири 40, 80 квартирали турар жой биноларини сифатли қуриб битказиб, тошкентликларга топширдилар. Республика пойтахтининг аҳолиси ҳаммаси бўлиб украиналик қардош қурувчиларимиздан ўтган йили давомида 30 минг квадрат метр ҳажмда турар-жой бинолари қабул қилиб олди.

Янги уйларга кўчиб кираётган оилалар қўли гул бинокорларга чин кўнгилдан миннатдорчилик изҳор этмоқдалар.

Прессчи Фирдаус Шарифулина пойтахтимиздаги илғор саноат корхоналаридан бири «Ташкенткабель» заводи контроль кабеллар цехининг пешқадам ишчиларидан ҳисобланади. У мунтазам равишда смена ва ойлик топшириқларини ортиғи билан адо этиб, ўзининг бой тажрибасини ёш ишчилар билан ўртоқлашади. Ф. Шарифулина шу корхонанинг фақат илғор ишчисигина эмас, балки актив жамоатчи, цех маҳаллий касаба ташкилотининг аъзоси ҳамдир.

М. НУРИДДИНОВ фотолари.

МАРОҚЛИ ДАМ ОЛИШ

Пойтахтдаги 1-пойафзал фабрикасининг маъмурияти ишчи ва хизматчиларнинг доим яхши дам олишлари, меҳнат отпускаларини кўнгилдагидек ўтказишларига аҳамият беради. Ўтган йили фабриканинг 139 ишчи ва хизматчиси республикамизнинг турли дам олиш уйларида хордиқ чиқарди. Бундан ташқари, 125 киши Қрим, Кавказдаги курортларнинг гаштини суриб қайтди.

Фабрика касаба союз комитети яна 20 кишига курортларда дам олиш йўлланмаларини берди. Улар Есентуки ва бошқа курортларга йўл олдилар.

УЛКАН ТАГСИНЧЛАР

Катта корпуснинг бошлиғи Володя Зайченко янги буюртма лойиҳаси билан танишиб чиқди-ю, ҳанг-манг бўлиб қолди. Бу муҳим ва мушкул ишни эпақага келтиришнинг ўзи бўладими. Уни қайси бригадага топширсам, деб ўйланиб қолди. Ниҳоят вазифа И. Игнатов бошчилигидаги комплекс бригада зиммасига юкланди.

Бригада аъзолари ўз ишига абжир. Улар Тошкент қурилишларига хил-ма-хил буюртмаларни етказиб бериб чиниқишган.

Бинокорлар ишга енг шимардилар. Янги буюртманинг дастлабки намунасини тайёрлашда бинокорларга корпус бошлиғи В. Зайченко ва технолог Р. Ғуломовлар бош-қош бўлиб туришибди. Бир неча кун давомида синчковлик билан қилинган мураккаб меҳнат ниҳоясига етиб ўзининг самарасини кўрсата бошлади. 26 тонна вазнга эга бўлган 18 метрлик азим тагсинч қолипдан кўчирилганда бинокорлар қалбини севинч қоплади. Улар буюртмачиларнинг талабларига биноан тўртта тагсинчни саккизта қилиб тайёрлашди.

Бугун махсус трайлерларда янги маҳсулотнинг дастлабки партияси Богдан Хмельницкий кўчаси билан Анҳор кесишган жойда қуриладиган кўприк учун жўнатилди.

Жонажон Тошкент шаҳрини ободонлаштиришда Қўйлиқдаги темир-бетон конструкциялари заводи ҳам муносиб ҳисса қўшмоқда. Завод коллективи шаҳардаги қурилиш майдонлари учун юз хилдан ортиқ темир-бетон буюмлари етказиб бермоқда.

Бу йилдан бошлаб корхона Тошкентнинг серқатнов кўчалари кесишган жойда ҳаракат хавфсизлигини таъминлаш мақсадида қуриладиган чорраҳа кўприклар учун 26 ва 33 тонналик сарровлар ва бошқа мосламаларни мунтазам ишлаб чиқаришга киришди.

Б. ҚАҲҲОРОВ.

1938 ЙИЛ

ДЕКАБРЬ. Ўзбекистон КП (б) Марказий Комитетининг партия нашриётида «Бутуниттифоқ Коммунист (большевик)лар партияси тарихининг қисқача курси» ўзбек тилида босилиб чиқди.

ДЕКАБРЬ. Бухорода вокал, скрипка, духовой оркестр, рояль ва миллий чолғу асбоблари синфига эга бўлган музика билим юрти очилди.

* * *

Тошкент область Қуйи Чирчиқ районининг колхозларида биринчи марта каноп экилди.

* * *

«Ташсельмаш» заводи чигит экувчи трактор сеялкаларининг дастлабки партиясини тайёрлаб чиқарди.

1939 ЙИЛ

17 ЯНВАРЬ. Шу кунга келиб Ўзбекистон аҳолисининг сони 6440 минг кишига етди.

21 ЯНВАРЬ. СССР Олий Совети Президиумининг Фармони билан республика қишлоқ хўжалик илғорларидан 315 киши орден ва медаллар билан мукофотланди.

24 ЯНВАРЬ. Тошкентда В. И. Ленин номли Бутуниттифоқ қишлоқ хўжалик Фанлар Академияси техника экинлари, агрохимия, гидротехника ва мелиорация секцияларининг бирлашган пленуми очилди.

29 ЯНВАРЬ. Меҳнат Қизил Байроқ орденли Ўзбек Давлат музикали театри саҳнасида биринчи ўзбек балети — «Шоҳида»нинг премьераси бўлди.

30 ЯНВАРЬ. Тошкентда Ўзбек Давлат филармониясининг концерт залида СССР симфоник оркестрининг энг ёш дирижёри Нина Хейфец концерти бўлди.

5 ФЕВРАЛЬ. Тошкентда Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги стахановчиларининг республика кенгаши очилди.

13—20 ФЕВРАЛЬ. Ўзбекистон комсомолининг IX съезди бўлиб ўтди. Шу пайтга келиб республика комсомоли ўз сафларига 300 минг ёшни уюштирган эди.

20 ФЕВРАЛЬ. СССР Олий Совети Президиумининг раиси М. И. Калинин Ўзбекистон қишлоқ хўжалиги илғорларига орден ва медаллар топширди.

12 МАРТ. Фарғона областининг колхозчилари 32 километрлик Лоғон каналини қуришга киришдилар. Бу канал Исфайрам сувини Шоҳимардон суғориш системасига олиб ўтди. Канал 17 кун мобайнида қуриб битказилди ва 29 мартда ишга туширилди.

2 АПРЕЛЬ. Жанубий Хоразмда Ўзбекистон ва Туркманистоннинг 10 минг гектар майдонини суғоришга мўлжалланган ирригация бирлаштирувчи канали фойдаланишга топширилди.

7 АПРЕЛЬ. Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг фармони билан ВКП (б) XVIII съезди номли Лоғон канали қурилишида алоҳида намуна кўрсатганликлари учун 945 кишига «Меҳнат Қаҳрамони» унвони берилди.

15 АПРЕЛЬ. Бўлажак Катта Фарғона канали трассасига қидирув-лойиҳа отрядининг ходимлари отландилар.

23 АПРЕЛЬ. Ўзбекистон Совет ёзувчиларининг II съезди очилди.

„ТОШКЕНТ ОҚШОМИ“ГА ЖАВОБ КЕЛДИ

«ҲАММОМДАГИ ҲАНГОМА»

Шу сарлавҳа остида газетанинг ўтган йил 13 декабрь сонида босилган материалда Себзордаги 14-ҳаммомдаги тартибсизлик танқид қилинган эди.

3-комбинат дирекцияси редакцияга хабар қилишича, газета материали коллектив ўртасида муҳокама қилинди. Унда келтирилган фактлар тўғри деб топилди.

Ўз вазифасига совуққонлик билан қарагани учун ҳаммом мудири ўртоқ Ҳусниддинова ишдан четлаштирилди.

Аҳолига ҳаммом хизмати ишини яхшилаш юзасидан тегишли тадбирлар белгиланди.

ЎҚИТУВЧИЛАР КЕНГАШИ

Тошкент шаҳар Ўқитувчилар малакасини ошириш институтида пойтахт мактаблари ашула ва музика ўқитувчиларининг кенгаши бўлиб ўтди. Кенгашда 72-мактаб ўқитувчиси С. Балгожина «Умум таълим мактабларида музика дарси», республика Маориф министрлиги музика секторининг методисти Ф. Бурхонов «эстетик тарбияга эътибор» ҳақида доклад қилдилар.

Малака ошириш институтининг музика кабинетида ҳафтада бир марта ашула ва музика ўқитувчилари учун семинарлар ташкил қилишга қарор қилинди.

Ж. Нажмиддинов,
А. Мажидов.

НАТАЛЬЯНИНГ МАКТУБЛАРИ

Давоми. Боши газетанинг 30 декабрь ва 2—7 январь сонларида.

Бирор педагогик ғоя ҳам, шунингдек педагогик фаолият тўғрисидаги орзу ҳам менинг вужудимни қамраб олган эмасди. Ўша вақтда онам хизмат кўрсатган ўқитувчи унвонини ва Ленин орденини олди. Бу унинг тўртинчи марта олган ҳукумат мукофоти эди. Уни ҳамма мажлисларда доимо президиумга ўтказиб қўйишарди, район партия комитетининг аъзоси сифатида, уни йиғилишларга олиб бориш учун машиналар юборишарди, унга депутат сифатида одамларни қабул қилиш учун мактабда махсус хона ажратиб берилганди. Уни атрофдагиларнинг ҳаммаси — ёш болалардан тортиб то кекса чолларгача билишарди. Унинг олдига маслаҳат учун, тажриба олиш учун узоқ областлардан ҳам келишарди. Буларнинг ҳаммаси мени жуда қизиқтириб қўйди. Ўз-ўзидан маълумки, онамга ўхшаб мен ҳам машҳур муаллима бўлишим керак, деб ўйладим.

Ўшанда менинг хаёлимга келмабдики, онам ўзи дарс берадиган биология фанидан чуқур ва кенг билимга эга бўлишдан ташқари, қалби соф, беғараз, одамларни жонидилдан яхши кўрадиган олижаноб, ўзига нисбатан жуда талабчан ва ниҳоятда камтар аёл экан. Лекин у то ҳозиргача қадар бошқалардан уни устун қўйиб, ортиқча иззат-икром-ҳурмат қилишса, қизариб ҳижолат чекиш хусусиятини йўқотмаган. Ўшанда у ўз қизининг ана шундай маънавий хислатларга эга бўлмаган ўқитувчи — тарбиячи бўлиб етишади деб хаёлига ҳам келтирмаганлигини мен энди тушундим. Биз онам билан фақат уйда, унинг бўш вақти бўлганидагина гаплашардик. Уйда эса мен унинг ҳар бир истагини кўнгилдагидек бажариб қўярдим. Ёшлик чоғларимданоқ рўзғор ишларини ўзим қилиб, унга ҳатто идиш-товоқ ҳам ювдирмасдим. У баъзан мени эркалатиб шундай дерди: «Ажойибсан қизим, сен яхши педагог бўласан...» Ҳа, у шу тарзда ўзининг соф қалби билан мени педагогика институтига рағбатлантирар эди.

Менда эса, бундай хусусиятлар: раҳмдиллик ҳам, самимийлик ҳам, айниқса камтаринлик йўқ эди. Оҳ, сўнгги ана шу беш йил ичида ўзимнинг онгли ҳаётимнинг ҳар бир дақиқасини, қалбимнинг ҳар бир уришини кузатиб юриш имкониятига эга эдим-ку! Кузатардим... ва шафқатсиз ҳукм чиқарардим. Сен тез-тез изтироб чекиб, «нега ахир, сен буни тушунмайсан, Ната?», — деб сўрардинг, мен ҳаммасини тушунар эдим. Гриша! Шу боисдан руҳан азоб чекардим...

Институтдалик пайтимизда, сен менинг ҳақимда нимани билардинг? Билсанг ҳам жуда оз нарса билардинг. Мен чиройли эдим. Аъло ўқирдим. Мени мақташарди. Хилма-хил комсомол органларига сайлашарди. Мен яхши ашула айтардим, саҳнада ўйнардим. Сен фақат ана шуларнигина билардинг. Буларнинг ҳаммаси сенга ёқарди, албатта. Аммо мен бу ишларнинг ҳаммасига қандай қараганимни сен билмас эдинг. Ҳа, биз бир-бирларимиз билан кам учрашардик, чунки факультетимиз ҳар хил эди, ётоқхонамиз ҳам. Онам бўйимдагини олдириб ташлашга рози бўлмагандан сўнг, мен унинг олдига кетиб, у ерда бир ярим йилча қолиб кетдим! Бизнинг сен билан ҳар бир учрашишимиз, гўё байрам бўларди. Тез-тез фақат «соғ—саломат бўл» деган мазмунда хат ёзишиб турардик. Бошқасига вақт ҳам йўқ эди! Оёғи куйган товуқдай типирчилардим. Чунки бирёқдан болага қарашим керак, иккинчидан ўз курсдошларимдан ҳамда сендан орқада қолишни истамасдим. Мен онамнинг берган катта ёрдами ва сенинг ғамхўрлигинг туфайли уйда қолиб кетмадим. Институтга қайтиб борсам, дугоналарим шод—хурсандлик билан кутиб олишди. Ўқитувчилар яна бошқаларга ибрат қилиб кўрсата бошлашди. Биз сен билан кўп қийинчиликлар кўриб, мен Вовочкани соғиниб қанчалик азоб чекканимга қарамасдан, институтни бирга тамомладик. Ўз мутахассислигим бўйича мен дипломни, айтишларича, аъло даражада ёқладим ва иш жойини «эркин танлаш» ҳуқуқини олдим...

Шундай қилиб, ёшлик йилларидан бошлаб бутунлай зафарли юришлар бўлди! Нима учун? Шуҳратпарастлик, иззатпарастлик, «биринчилик» учун қаттиқ ташналикдан иборат нотўғри туйғу учун шундай бўлди. Мабодо, менинг олдимда бировни мақтаб қолишса, содда қилиб айтганда, жуда хафа бўлиб кетардим, уни тил учида табриклардим-да, лабимни чўччайтириб, бурнимни жийириб қўярдим... Бироқ сен буни билмас эдинг. Сен онамга ўхшаш софдил, камтар, ғараз нималигини билмайдиган киши бўлганинг учун худди онамдек ўқитувчиликка туғилганинг учун севган хотинининг бошқача бўлишига гумон ҳам қилмас эдинг.

Мен педагогика институтида ўқиётганимда педагоглик касби тўғрисида ўйлаганмидим? Йўқ, ёки бўлмаса жуда кам ўйлаганман. Мен бирдан бир нарсага — биологияга, асосан ботаникага қизиқардим. Менга фақат синов дафтарчамда, таъбир жоиз бўлса, ансамбль бўлиб турган бешларнинг ҳуснини бузмаслик учунгина педагогика фанларидан ҳам аъло баҳолар олиш зарур бўларди. Сенга маълумки, институтдаги педагогик практика пайтларида менинг дарс машғулотларимни, болам борлиги, бунинг устига аълочи бўлганим учун мустасно тарзида... беш соатга келтириб қўйишди. Мен бундан жуда хурсанд бўлдим. Сен эса институтда ўқиган даврда, бутун беш йил мобайнида мактаб билан алоқадор бўлганлигинг туфайли, менга кулиб педагогик маҳоратнинг «сирлари»ни айтиб беришга ваъда берган эдинг. Ана шу беш соат мобайнида мен ўзимни синфда — саҳнада ўз шерикларини унутиб, бутун спектаклнинг барбод бўлишини ўйламай, ўз санъатини намойиш этмоқчи бўлган саҳна артисткасидек ҳис қилардим. Мени шерикларим — ўқувчиларим деярли қизиқтирмас эди. Мен дарс бераётган фандан билимдонлигимни практика раҳбари олдида, синф раҳбарлари олдида, сабоғини ўтиш учун берган ўқитувчилар олдида намойиш қилишга интилардим. Охирги бир дарсда эса, ҳатто мактаб директори ҳам қатнашди. Институтнинг раҳбари ва синф раҳбари менинг дарсни «ажойиб» қилиб ўтганлигимни гапиришди, директор тушуниб бўлмайдиган даражада миийиғида кулди ва «ҳм» деб қўя қолди, биология ўқитувчиси эса ҳеч нарса демади. Бу ҳол менга бир оз оғир туюлди, лекин баҳоим аъло бўлишига ишондим, шу боисдан ўша ондаёқ бир зумда ўтиб кетадиган кўнгил хиралигини унутиб юбордим.

Менинг педагогик касбга «тайёргарлигим» худди ана шундай тугади. Ҳозирги пайтда эса, мен ўзимнинг ўша «практикам»ни эсласам, ҳижолатдан қизариб кетаман. Менинг берган дарсимдан сўнг, биология ўқитувчиси, Василий Акимовичнинг севган сўзи билан айтганда, ўқувчилардан қандай «инъом» олган экан!

Ҳеч бир иккиланмасдан, тўла ишонч билан мактабда ҳам менинг ишларим «ажойиб» бўлади, деган ниятда мен сен билан бирга ишга жўнаб кетдим. Ҳозир менга ўша вақтларни эслаш жуда қийин... Чунки, мен ўзимдаги нуқсонларни энди биляпман, лекин сен буларни илгарироқ тушунган бўлсанг керак. Менда педагог чиқмаслигини ўзим сендан ҳам, Василий Акимовичдан ҳам, бошқа ўртоқлардан ҳам анча олдин тушунган эдим. Мен буни мактабга борган биринчи куниёқ тушунган эдим. Мен аввалари ўзимнинг бу фикримдан қўрқиб юрдим. Бироқ кўп йиллардан бери арзанда бўлиб келаётганлигим туфайли менда пайдо бўлган шуҳратпарастлик, мағрурлик, иззатпарастлик хусусиятлари мени қўрқмасликка ундади. Эҳтимол, ҳозиргача ҳамма қийинчиликларни енгиб келганимдек, буни ҳам енгиб ўтарман, деб ўзимга ўзим далда берардим. Лекин тез орада ўтмишда бошимдан ўтказган ҳамма қийинчиликлар менинг олдимда турган қийинчиликларга нисбатан ўйинчоқдай бўлиб кўринди. Дарс планини синчиклаб ишлаб чиққан пайтимда менга шундай туюларди: болаларнинг миясига дарсни қуйиб қўяман, улар дарсни «ажойиб» қилиб ўзлаштиришади, ўқувчиларимнинг билими билан ўзлаштириши юқори бўлганларнинг ҳаммасини ҳайратда қолдираман. Эртаси куни эса, мен болалардан кеча ўтган дарсимни қайта-қайта сўраб ҳам, ўқувчиларимдан «инъом» ололмадим..

Табиий, бундай вақтда сенга, ўртоқларимга, Василий Акимовичга ҳам маслаҳат, ёрдам сўраб мурожаат қилишим керак эди. Бироқ мен... доимо бошқаларнинг ёрдам сўраб келишига ўрганиб қолган эдим! Мен, сенинг олдингга бориб, «Гриша, менинг ишим ҳеч натижа бермаяпти» деб айтишимни ҳеч ҳам тасаввур қила олмасдим. Ахир, сен ҳамиша мени ўзингдан юқори қўярдинг. Сен ҳамма вақт мен билан фахрланардинг. Менинг фикрларимни сен нуқсонсиз деб ҳисоблардинг.

Тез орада менинг иззатпарастлигим кўнглимни ғашлатиб, одамларда шубҳа туғдира бошлади. Менга ҳамма, нимагадир, ноҳақ туюла бошлади, мени камситмоқчи бўлаётгандек, улар атайин тўполончи — олтинчи «Б» синфни бериб, синф раҳбари сифатида менинг обрўйимни туширмоқчи бўлгандек сезила бошлади. Менга эса, сен энди кўнгли қолгандек, ҳурматни йиғиштириб қўйгандек, мажлисларда мени танқид қилганларида, атайин индамасдан, ёмон кўриб қолганингни сездирмоқчидек кўрина бошладинг. Ана шунга ўхшаш гаплар. Мен учун ноқулай бўлган бу уч йил мобайнида ўзимни қандай тутганимни сен яхши биласан. Мен, ўша пайтларда ҳам руҳан қийналиб юрганлигимни тушунардим, лекин бошқаларнинг кўзига мағрур ва дадил бўлиб кўриниш учун, бутун вужудим билан ўз дардимни ичимда сақлашга ҳаракат қилардим.

Нима учун менинг ишим ўнгидан келмади? Бунинг сабабларидан бирини мен энди аниқ тушуняпман. Буни онам менга суҳбатда, қандайдир, бошқа бир муносабат билан айтиб қолди. «Бизда шундай бошлиқлар ҳам учрайдики, — деди у, — улар халқ хизматкори эканлиги тўғрисида бақириб гапиради, халқ номидан қасамёд қилади-ю колхозчи Мария Петровнанинг уйида эртага уйини иситиш учун ўтини йўқлиги парвойига ҳам келмайди. Ахир, халқ — мавҳум тушунча эмас, балки жонли одамлар-ку! Онамнинг ўзи эса, унинг ёши етмишга борса ҳам, бировнинг талаб ва эҳтиёжига бефарқ қарамайди ва унга ёрдам бериш учун кучи етганича ҳаракат қилади. Ахир бизнинг Василий Акимович ҳам худди шундай-ку! Сен ҳам ана шундай жамоат арбоби бўлиб етишяпсан. Менда кузатиш қобилияти пайдо бўлган сўнгги икки йил ичида мени ҳайратда қолдирган нарса сен мактабдаги деярли ҳамма ўқувчиларнинг фамилиясини, уларнинг она-оталарини эса исми-шарифларигача билиб олганинг эди. Мен бўлсам бутун йил мобайнида, ҳатто ўзимнинг олтинчи «Б» синф ўқувчиларимнинг фамилияларини ҳам адаштириб юрдим. Мен учун индивидиумлар эмас, балки синф мавжуд эди. Энди шуларни ҳижолат билан эслайман: «Тушундиларингми?» — сўрардим янги материални ўтгандан сўнг. «Тушундик, тушундик» — деб қичқирарди болалар. Келаси дарсда эса болаларнинг ярмидан кўпроғи дарсга қулоқ солмагани, ёки тушунмагани маълум бўларди... Бу ҳол учун мен ўзимни эмас, балки «зеҳни паст» ўқувчиларни айблардим.

Бироқ ўз ишимдан норозилик туйғуси чамаси уч йил ичида аста-секин йиғилиб қолган экан. Чунки синф раҳбарлигидан бўшатгани ва юқори синфдан дарс берганларидан сўнг менинг онгимда, қалбимда содир бўлган бурилишни бошқача изоҳлаш мумкин эмас, гарчи мени кўчиришни жуда хушмуомалалик қилишган бўлса ҳам, демак ҳамма, шу жумладан сен ҳам мендан ўқитувчи чиқмади, деб ҳукм чиқаришган деган ҳаёлга бордим. «Бирдан», яна кутилмаганда, бошқаларга эмас, йўқ, ўзимга таъна қила бошладим. Мен жуда оғир аҳволда қолдим. Аҳволим бироз енгиллашгандан сўнг, хўш, менинг атрофимдаги одамлар қанақа одамлар? Менинг ўзим кимман? — деб савол бера бошладим.

А. М. ПРОТОПОПОВА.

Охири 4-бетда.

АЛИШЕР НАВОИЙ ТУҒИЛГАН КУННИНГ 525 ЙИЛЛИГИ ОЛДИДАН

НАВОИЙНИНГ ЙИГИТЛИК ЙИЛЛАРИ

БУ ДАВР ҲАҚИДА НАВОИЙНИНГ ЎЗ ЁЗГАНЛАРИ

...Мен улменки, то турк бедодидур,
Бу тил бирла то назм бунёдидур,
Фалак кўрмади мен киби нодире,
Низомий киби назм аро қодире.
Не назме дер эрсам мени дарднок,
Ки ҳар ҳарфи бўлғай анинг дурри пок.
Етар тангридан онча қувват менга,
Ки бўлмас битириға фурсат менга...
Биров бўлса бир ишда бу навъ дард,
Вале кўрмаса бахра юз ранжу дард,
Бўлиб коф важҳи маошиға кон,
Мураббиси анқоға ҳамошиён.
Уйи нотавон кўнгли янглиғ бузук,
Бу уй ичра андуху ғам бир озук.
Майи базми барча юрак конидин,
Суруди хозин кўнгли афғонидин.
Десаким топай эски пулдин фароғ,
Топилмай жуз аъзосида янги доғ.
Маишат учун орзу қилса сийм,
Ани топқай аммо эсарда насийм.
Киши жинси мулкида мардум гиё,
Дирам синфи авзоида кимё.
Киши бўлса андоғки ўтти мақол,
Бу янглиғ кишига бу навъ ўлса ҳол,
Нечук майли оворалиқ этмагай?
Бошин олибон бир тараф кетмагай?..

«Ғаройибус-сиғар»даги маснавийдан.

...Аммо баъд фуқаронинг гадойи ва ғурабо мастураларининг[1] чеҳра кушойи ал-фақирулҳақир Алишер мулаққаби бин Навоий... мундоғ арз қилур ва адосин ўзига фарз билурким, бу хоксори паришон рўзғор шабоб[2] авонининг[3] бидоятидин[4] куҳулат[5] замонанинг ниҳоятиғача даврон воқеотидан ва сипеҳри гардон ҳодисотидин ва даҳри фитнаангиз буқаламунлиғидин ва замонаи рангомиз гунонлиғидин муддати мадид[6] ва аҳди баид[7] ҳар навъ шақ ва суратда иқдом[8] урдум ва ҳар тавр сулук ва кисватда югурдум ва ўзумни яхши ва ямон хизмат ва суҳбатиға еткурдум. Гоҳ мазаллат[9] ва ано[10] вайронида шеван[11] кўргуздум ва гоҳ иззат ва ғино[12] бўстонида анжуман туздум. Маснавий:

Гаҳе топтим фалакдин нотавонлиғ,
Гаҳе кўрдум замондин комронлиғ.
Басе иссиғ, совуғ кўрдум замонда,
Басе аччиғ-чучук тоттим жаҳонда.

Ифлос[13] ва нотовонлиғ ҳангомида яъни фалокат[14] ва номуродлиғ[15] айёмида гоҳ илм мадорисида[16] сафи ниолда[17] ер туттум ва уламо мажолисида[18] илм нуридин кўнгулни ёруттум... Гоҳ лаимлар[19] оллида хорлиғ ва гоҳ арзоллар[20] оллида беэътиборлиғ кўргуздум ва гоҳ ишқ кўйида бебоклик ва одамикуш париЧеҳраларға халоклик даст берди ва гоҳ жунун маҳалласида арзол бўйнумға силли[21] урдилар ва отфол[22] бошимға тош ёғдурдилар ва гоҳ шаҳрим эли ситамидин ғурбатқа туштум ва ғариб халойиққа қўшулдум ва ковуштум. Гоҳ жибол қулласи[23] оромгоҳим бўлди ва гоҳ саҳро этоки паноҳим бўлди ва гоҳ бу шиддатлардан азми ватан ва ҳумул зовиясин[24] нишиман қилди ва гоҳ ғурбатда алил[25] ва ғариб залил бўлдум ва гоҳ азизлар хизматидин ўзумни баҳраманд ва сўзумни дилписанд топтим.

Рубоий:

Гардунки манга жафо-ву дунлуқ қилди,
Гоҳ ком сари раҳнамунлуқ қилди.
Бахтим киби ҳар ишта забунлуқ қилди,
Ал-қисса басе буқаламунлуқ қилди.

«Маҳбубул-қулуб»дан.

Луғат: [1]мастура — ростдил, оққўнгил; [2]шабоб — йигитлик; завон — вақт; [4]бидоят — бошланғич; ибтидо; [5]Куҳулат — қарилик; [6]мадид — узоқ; [7]баид — узоқ; [8]иқдом — қадам; [9]мазаллат — хорлик; [10]ано — азоб; [11]шеван — нола, фарёд; [12]ғино — бойлик; [13]ифлос — ўта қашшоқлик; [14]фалокат — бахтсизлик; [15]номурдолик — бахтсизлик, муроддан узоқлик; [16]мадорис — мадрасалар; [17]ниол — ковуш; [18]мажолис — мажлислар; [19]лаим — хасис; [20]арзоллар — пасткашлар; [21]Силли — мушт; [22]атфол — болалар; [23] жибол қулласи — тоғлар чўққиси; [24]ҳумул зовияси — номаълумлик бурчаги; [25]алил — касал, хаста.

«... Умрум гулшанининг тоза баҳорининг тароватии чоғи ва ҳаёт равзасининг наврас сабзазорининг назоҳати вақтиким, ўн беш ёштин қирк ёшқачадурки, инсон хайлининг табъи булбули ҳар гул жамолиға шефта ва руҳи парвонаси ҳар шамъ ҳусниға фирефта бўлур, вақт бу авқотдур. Ва бу авқотда кўп ғариб воқе ҳодисдурки, улвоқеа биров ҳусн ва нозин ё ўз ишқ ва ниёзин шарҳ этарга боис бўлур. Ва бу ҳол ғазал тариқида мунҳасирким, ё айтурға мутааммил бўлулғай ё ўқурға муштағил. Ўқурға давовиндин бу фақир мўтолаасиға кўп машғул бўлмағон девон оз эркин.

«Муҳокаматул-луғатайн»дан.

... йигитлигим замони ва шабоб айёми овонида кўпрак шеърда сеҳрсоз ва назмда фусунпардоз шуаронинг ширин ашъори рангин абъётидин эллик мингдин ортиқ ёд тутубмен ва алар завқ ва хушҳоллиғидин ўзўмни овутубмен ва салоҳ ва фасодлариға фикр айтибмен...

«Муҳокаматул-луғатайн»дан.

РУБОИЙЛАР

I.

Олам бор эмиш, Навоиё, шўр ангиз,
Оламдағи эл боштин аёғ ранг омиз.
Ишқ истар эмиш сени адам мисри сори,
Борғилки, эрур эл тилаган ерда азиз.

II.

Аҳбоб, денгизки:— «Хону мондин тамаъ уз!
Не хону не мон, кавну макондин тамаъ уз!
Не кавну макон, жону жаҳондин тамаъ уз!»
Лекин демангиз муники:—«Ондин тамаъ уз!»

III.

Жонимдоғи «жим» икки долингға фидо.
Ондин сўнг «алиф» тоза ниҳолингға фидо.
«Нуни» доғи анбарин ҳилолингға фидо.
Қолғон икки нуқта холингға фидо.

IV.

Йиллар тутубон шайх мақолотиға гўш,
Не кўнглума завқ етти, не жонима жўш.
Жонимға наво солдию кўнглумга хуруш —
Бир журъа била муғбачаи бодафуруш.

V.

Масжидқа неча аҳли риёдек етайин
Ё ринд киби азимати дайр этайин.
Мақсуд топилса яхши, йўқса — нетайин!
Бошим олиб қай сори эмди кетайин!!

Навоийнинг йигитлик чоғи.

ЗАМОНДОШЛАРИ ВА ЗАМОНДОШЛАРИМИЗ ФИКРИ

«...Ҳақиқий йўлни топган Амир ёш болалик даврининг аввалидан ҳаётининг охиригача файз ва баракали вақтининг кўп қисмини илм ва санъат таҳсилига сарф қилди. Турли билимларни ўзлаштириш ва ҳар хил фанларни ҳосил қилиш йўлида озгина фурсатни ҳам қўлдан бермади. Умрнинг энг яхши даври бўлган йигитлик замонларини атоқли олимларнинг йиғилган жойи ва ҳурматли фозилларининг маркази бўлган мақтовли Ҳирот шаҳрида зўр ғайрат ва тиришқоқлик ила турли китобларни мутолаа қилиш билан ўтказди.

ҒИЁСИДДИН БИННИ ҲУМОМИДДИН ХОНДАМИР. «МАКОРИМУЛ-АХЛОҚ».

«Мир Али Шернинг Самарқанддаги яшаш даври унинг султон Ҳусайн хизматига киргунга қадар машҳур бўлган бирдан-бир даврдир».

В. В. БАРТОЛЬД. «МИР АЛИ-ШЕР ВА СИЁСИЙ ҲАЁТ».

«Алишер шу (ёшлик) чоғларидаёқ замонасининг шоирлари орасида танила бошлаган эди. Ёш Алишер арабча-форсчани мукаммал эгаллаган, бу тилларда шеърлар ёзар эди... Улар ўзларининг қайноқ, тошқин лиризми, гўзал метафора ва ўхшатишлари билан кишини ҳайрон қолдирарди.

О. ШАРАФИДДИНОВ. «АЛИШЕР НАВОИЙ».

ҚИТЪАЛАР

I.

Кимки махлуқ хизматиға камар —
Чуст этар — яхшироқ ушолса бели,
Қўл қовуштурғуча бу авлодур,
Ки анинг чиқса эгни, синса али.
Чун хушомад демакни бошласа, кош—
Ким тутулса дами, кесилса тили.

II.

Камол эт касбким, олам уйидин
Санга фарз ўлмағай ғамнок чиқмоқ.
Жаҳондин нотамом ўтмак биайниҳ
Эрур ҳаммомдин нопоқ чиқмоқ.

III.

Чу душман ўлди қадимий, зиёнидин ҳазар эт,
Агарчи нутқи равонбахши жонга роҳат эрур
Сув бирла ўт аро зиддият ўлди чун азалий,
Агар ҳаёт сувидурки, ўтқа офат эрур.

IV.

Виқор гавҳарию ҳилм маъдани бўла кўр —
Десангки қилғай итоат санга гадо ила шоҳ.
Бу шева тоғда зоҳир дурурки, даврондин —
Қачонки тафриқа етти — улусқа бўлди паноҳ.

V.

Бу юрушда икки улоғим бор;
Лек бормен сипоҳилиқда яёқ.
Икки шатранж отидек бириси,
Кўтара олмай ўз еридин аёқ.
Чопса шатранж хонаси хатидин,
Секримаклик аларға беҳад шоқ.
Бири ранги қаро дурур, бири — бўз,
Қаро ердур доғию бўз туфроқ.

ҒАЗАЛЛАР

I.

Жонга чун дермен:—«Не эрди ўлмаким кайфияти?»
Дерки: — «Боис бўлди жисм ичра маразнинг шиддати».
Жисмдан сўрсамки:—«Бу вазъингға не эрди сабаб?»
Дер:—«Анга бўлди сабаб ўтлуқ бағирнинг хирқати».
Чун бағирдин сўрдим, айтур:—«Андин ўт тушди манга,—
Ким кўнгулга шуъла солди ишқ барқи офати».
Кўнглума қилсам ғазаб, айтурки:—«Кўздиндур гунаҳ;
Кўрмайин ул, тушмади бизга бу ишнинг туҳмати».
Кўзга чун дерменки:— «Эй тардомани юзи қаро,
Сендин ўлмиш телба кўнглумнинг балоу ваҳшати».
Йиғлаб айтур кўзки, йўқ эрди манга ҳам ихтиёр,—
Ким кўрунди ногаҳон ул шўх маҳваш талъати».
Эй Навоий, барча ўз узрин деди, ўлгунча куй,
Ким санга ишқ ўти-ўқ эрмиш азалнинг қисмати.

II.

Захмима марҳам ёқиб, ғамгин кўнгул шод ўлмади.
Рахнаға балчиғ суваб, вайроним обод ўлмади.
Ул муваллиҳ чархиким совурди ақлим хирманин,
Бу қуюндин қайси бир хирманки барбод ўлмади.
Аҳли ишқ ар мен киби мажнун эмаслар, эй рафиқ,
Ондин эркинким, алар ёри паризод ўлмади.
Эй ажал, қатл этмак ол ул ғамзадин таълимким,
Қилмағон шогирдлиғ, ҳеч ишда устод ўлмади.
Кўнглидин бўлмас муҳаббат жавҳарин қилмоқ тамаъ,
Ҳар нечаким юмшаса, бир йўли пўлод ўлмади.
Зоҳиди нодон ғамим ошибу дил ҳар дам кулар,
Хуррам улким ишқ атворида муътод ўлмади.
Эй Навоий, ўлсам ул тарсо учун, айб этмаким,
Дайр пиридин манга жуз бу фан ирдош ўлмади.

III.

Парим бўлса учуб қочсам улустин то қанотим бор,
Қанотим куйса учмоқдин, югурсам то ҳаётим бор.
Чиқиб бу дайрдин Исоға невчун ҳамнафас бўлмай,
Биҳамдиллаҳ, тажаррyд бирла ҳимматдин қанотим бор.
Халойиқ суҳбатидин минг ғамим бордурки, муфт ўлғай,
Агар минг жон бериб, билсамки, бир ғамдин нажотим бор.
Чекиб ағёрдин юз жавру тортиб ёрдин минг ғам,
Не ўзга халқдин ғайрат, не узумдин уётим бор.
Чекиб кўпдин ёзай бир хатки, даҳр аҳлига кўз солмай,
Бу дамким кўз саводидин қаро кўздин давотим бор.
Тилар кўнглум қуши анқодин ўтса нори юз води;
Мунунгдек сайр этарга Қофтин ортуқ саботим бор.
Навоий, билки шаҳ кўнгли манга қайд ўлмаса, биллаҳ,
Агар кавнайнға хошок чоғлиғ илтифотим бор.

БУЮК ШОИРНИНГ ЙИГИТЛИК МАНЗУМАЛАРИ

XV асрнинг иккинчи ярмида Хуросон ва Мовароуннаҳр шароитида яшаб ижод қилган Алишер Навоий мураккаб бир тарихий вазиятда ҳаёт кечирди. Унинг ҳаёти турли ижтимоий ҳодисаларга бой бўлиши билан бирга ўзининг ғоят мазмундорлиги билан яққол ажралиб туради. Унинг мислсиз бой шеърияти ҳам шу давр ҳаёти билан чамбарчас боғланган бўлиб, муаллифдаги гениал қобилиятнинг конкрет-тарихий шароитда юзага чиққанини кўрсатади. Шунинг учун унинг ҳаёти ва шеъриятини даврларга бўлиб, ўша даврдаги ижтимоий ҳодисаларга боғлаб ўрганиш тўғри бўлади. Фақат шу йўл билангина шоир ижодидаги тадрижий такомилни илмий асосда ёритишга эришиш мумкин.

Шу жиҳатдан Навоийнинг йигитлик йилларини кўздан кечириш ниҳоятда мароқлидир. Аввало шуни қайд қилиш кераки, Навоийдаги ўткир зеҳн, қобилият ўз замондошларининг кўзига жуда эрта ташлана бошлаган. Буни ўша даврдаги Хуросоннинг подшоси Абулқосим Бобир ҳам сезган ва 1456 йилда яъни Навоий 15 ёшда эканлигида уни ўз пойтахти Машҳадда давлат хизматиға олган. Демак, Навоийнинг йигитлик даврини шу вақтдан бошланган дейишга асос бор.

Навоийнинг йигитлик давридаги ҳаёти бизгача етиб келган мавжуд тарихий маълумотлар асосида илмий адабиётда маълум даражада тўғри ёритилган. Бу масалага бизда биринчи маротаба академик В. В. Бартольд ўзининг машҳур «Мир Алишер ва сиёсий ҳаёт» деган асарида тўхталган. Шоир ҳаётининг бу даврига марҳум профессор Е. Э. Бертельснинг «Навоий», О. Шарафиддиновнинг «Алишер Навоий», С. Айнийнинг «Алишер Навоий» номли китобларида махсус боблар ажратилган. Профессор В. Абдуллаев эса шоирнинг Самарқанд ҳаётига оид «Алишер Самарқандда» номли махсус қимматли тадқиқот яратди.

Ана шу текширишлардан маълум бўладики, Навоий биринчи бор давлат хизматига киргандан кейин, кўп ўтмай 1457 йилда Абулқосим Бобир вафот этади. Мамлакатда яна ўзаро феодал низолар бошланади. Бу вазиятда Навоий Машҳадда қолиб, у ердаги мадрасаларнинг бирида илм ўрганишда давом этади. Навоийнинг ўз туғилган она шаҳри Ҳиротдан, қавму-қариндошларидан узок Машҳадда кечирган йиллари анча машаққатли бўлган бўлса керакки, у «Мажолисун-нафоис»да у йилларни эслаганда ўзини «ғариб» деб атайди ва касал бўлиб қолганда «бир буқъада йиқилиб» қолганини айтади. Унинг илк девонига кирган қуйидаги машҳур рубоийси ҳам шу вақтларда ёзилган бўлса ажаб эмас:

Ғурбатда ғариб шодмон бўлмас эмиш,
Эл анга шафиқу меҳрибон бўлмас эмиш.
Олтун қафас ичра гар қизил гул бутса,
Булбулға тикандек ошён бўлмас эмиш.

Лекин шундай қийинчиликларга қарамай Навоий бу шаҳарда ўқиш-ўрганишда давом этади, бу ердаги машҳур Камол Турбатий, Дарвиш Мансур каби олим ва фузалолар, шоирлар билан танишади. 1464 йили у яна Ҳиротга қайтади. Бу даврда Мовароуннаҳрда подшоҳлик қилаётган темурий Абу Саид Мирзо Ҳирот тахтини ҳам эгаллаган ва ўз пойтахтини Ҳиротга кўчирган эди. Иложи бўлса Навоий бу ерда бирон давлат хизматига киришни ҳам мўлжаллаган эди. Бироқ, бир қанча сабабларга кўра, Абу Саид Навоийга ҳеч қандай илтифот қилмади. Аксинча, унга ва унинг барча қариндош уруғларига у шубҳа билан қаради. Чунки Навоийнинг қариндош-уруғлари Султон Ҳусайнга тарафдор эдилар. Султон Ҳусайн эса Абу Саид Мирзодан тахтни тортиб олиш учун қулай вақт қидириб юрар эди. Афтидан Абу Саид Ҳиротга кўчиб боргандан кейин ўзига ёқмаган одамларнинг, шу жумладан Навоийнинг ота-онасига тегишли мулк ва бойликларни ҳам ўз кишиларига талатган бўлса керакки, бу ерга келиб Навоий қашшоқ аҳволга тушиб қолади. Подшоҳнинг Навоийга бу хилда муносабатини кўрган бошқа феодаллар ҳам у билан гаплашишга, унга бирон мурувват қилишга қўрқиб қоладилар. Натижада у ўз дардини ёзишга бирон дўст, яшаш учун лоақал бирон ҳужра, касал бўлса оғзига сув томизадиган бирон киши ҳам топа олмаганидан сиқилади, қийналади. У бирон аҳли давлатдан ёрдамга, оддий тирикчилик ўтказиш учун кичикроқ бўлса ҳам маошга эга бўлмагани учун уйланишнинг ҳам ҳисобини қилолмайди. Бунинг устига, подшоҳнинг топшириғи билан бўлса керакми, маълум кишилар унинг пайига тушиб, унга «ғулу» қилишга, уни йўқотишга ҳаракат қиладилар. Бу ҳақда Навоийнинг ўзи Сайид Ҳасан Ардашер номли отахон устозига битган шеърий мактубида қуйидагиларни ёзади:

...Не бир аҳли давлатдин онча умид,
Ки андин наво топса бир ноумид.
Не важҳи маоши муқаррар менга,
Ки бўлғай фароғе муяссар менга.
Не бир ҳужраким—ком топқай кўнгул,
Даме анда ором топқай кўнгул.
Не бир шўх васлиға ул моядаст,
Ки азмим аёғиға бергай шикаст.
Не ёреки ранжимни қилғай қабул,
Не зореки ҳажримдин ўлғай малул.
Етишса ўлум ранжи беморлиғ,
Сув бергунча қилмай биров ёрлиғ.
Сув берманг неким, зоҳир айлаб ғулу,
Олурға агар бўлса жонимда сув...

Оқибатда Навоий бундай хорлик ва таъқибларга чидай олмай, орадан бир йил ўтар-ўтмас, Самарқандга кетишга, бир неча йил Ҳиротни, Хуросан ўлкасини тарк этишга мажбур бўлади. Заҳириддин Муҳаммад Бобир «Бобирнома»да Навоийнинг бу кетишини сургун деб ҳисоблайди.

Самарқандда Навоий 1465 йилдан 1469 йилгача, яъни Султон Ҳусайн Ҳирот тахтини эгаллаганига қадар турди.

Навоий Самарқанддаги адабий суҳбатларда актив қатнашди. 1469 йил апрель ойида у Ҳиротга ўз даврининг етук шоири ва олими, давлат ишларини бошқаришга лойиқ арбоб сифатида қайтди.

Навоийнинг Абулқосим Бобир хизматига кирган вақтидан то Султон Ҳусайн хизматига ўтганига қадар бўлган даврни Навоийнинг йигитлик йиллари деб оладиган бўлсак, ана шу давр Навоийнинг ижодий эволюциясида энг муҳим даврдир. Унинг дунёқараши, поэтик стили, шоирлик таланти асосан шу даврда шаклланди ва шу даврдаёқ у катта шоир, ажойиб инсон сифатида танилди. «Макоримул ахлоқ» асарида Хондамир ҳикоя қилишича, йигирма ёшга кирган Алишернинг машҳур:

Оразин ёпқач, кўзумдин сочилур ҳар лаҳза ёш.
Ўйлаким пайдо бўлур юлдуз, ниҳон бўлғоч қуёш—

деган матла билан бошланувчи ғазалини унинг ўзидан ўқиб эшитган табаррук Мавлоно Лутфий, иложи бўлса шу бир ғазалга ўзининг ўн-ўн икки минг байтдан иборат туркий ва форсий девонини алишишга тайёр эканини билдириши бежиз эмас эди.

Умуман Навоийнинг йигитлик лирикаси кишини ҳайратга соладиган даражада бой ва кучли. Бу даврга оид шеърларда юксак фикрлар жўшқин ҳиссиёт билан қўшилиб, гоҳ дарёдай мавж уради, гоҳ фаввораадай юқорига отилади.

Бу даврда Навоий ўз шоирлик кучини лириканинг ўша вақтда мавжуд деярлик барча формаларида синаб кўрди ва ҳар қайсида ажойиб ихтиролар яратди. Унга айниқса ғазал кўп қўл келди. Унинг бу даврда ёзган шеърлари ғоявий-бадиий жиҳатдан бир-бирига ҳамоҳанг бўлиб, шоирнинг доимий фикрлашда ва изланишда бўлганини кўрсатади. У ўз ғазалларида, ўша давр адабий традициясига кўра, ишқий тематикага кўп ўрин берган бўлса ҳам, лекин ўзининг, ўз давридаги илғор фикрли кишиларнинг реал ҳаётдан норозилигини, уларнинг ҳис-туйғуларини, интилишларини ишқий тематика ва образларга боғлаб усталик билан ифодалай олди. Масалан, у бир ғазали матлаида чархнинг унинг ихтиёри билан айланмаганидан қуйидагича норози бўлиб ёзиши бунинг ёрқин далилидир:

Меҳрдин дерменки бўлсам доим ул ойим била.
Найлайинким, чарх эврулмас менинг ройим била...

Шоир ўзининг ҳаётдан шикоятини ишқ соҳасидаги бахтсизлигига йўйиб:

Вайронаедур масканим, андин манга бисёр ғам.
Оҳим била эшикта ўрт, ашким била девор нам...

дер экан, бу ўз давридаги ажойиб поэтик приём, услуб эди.

Шоир ўз шеърий темаси ва ғоясига мос образларни реал ҳаётдан, кўз ўнгидаги воқеа ва ҳодисалардан, нарса ва бу нарсаларнинг энг характерли хусусиятларидан қидиради. Масалан, у бетоб ҳолда бир хароб уйда ётган вақтда ёзган ғазалида ўз ҳафалигини баён қилиб дейди:

Захмима марҳам ёқиб, ғамгин кўнгил шод ўлмади.
Рахнаға балчиғ суваб, вайроним обод ўлмади.

Навоий назм соҳасида доим янгиликка интилиб, янгидан-янги поэтик приёмлар ва образлар топди. Уни, масалан, ёрнинг қаддини сарвга ўхшатиш қаноатлантирмас эди. Бу ҳақда у ўзи дейди:

Қучарға сарв ниҳоли бири қаддингдек эмас,
Агар кетурса ани боғбон қучоғи била.

Бу даврда Навоий бир қанча ажойиб рубоийлар, шеърий топишмоқлар, қитъалар, фардлар, муаммолар, мустазодлар, мусаддаслар, мухаммаслар, туюқлар ҳам ёзди. Унинг, масалан, қуйидаги рубоийси энг севикли кишиси, эҳтимол севган қизининг ўлими муносабати билан яратилган бўлиб, ғоят исёнкор ва таъсирчандир:

Ёшунғон эмиш қаро булутқа моҳим,
Гардунни совурмоғлиқ эрур дилхоҳим,
Кирмиш қаро туфроққа қуёшдек моҳим,
Невчун қаро қилмасун қуёшни оҳим.

Навоий йигитлигида юз берган шу кўнгилсиз воқеа шоирнинг фожиасига яъни унинг уйланмай ўтганига сабаб бўлиши эҳтимолдан узоқ эмас.

Шоирнинг қуйидаги рубоийси эса жуда шўх ва ўйноқи:

Лаълингни қилиб нуктасаро, эй қарокўз,
Ишқ аҳли ҳаётиға яро, эй қарокўз,
Чекма яна сурма кўз аро, эй қарокўз,
Эл қониға қилма кўз қаро, эй қарокўз.

Қисқаси, Навоий йигитлик йилларидаёқ ўз поэзияси ҳақида:

Назм мулкин тил чекиб олмиш Навоий ўйлаким,
Чекса оламни олур шоҳе фалак миқдор тиғ! —

деб ёзган экан, бунда катта ҳақиқат бор. Шоирнинг бу давр лирик меросининг ҳамма томонларини, барча фазилатларини тўла ёритиш учун бундан буён жуда кўп махсус илмий текширишлар олиб бориш навоийшунослик фани олдида турган энг муҳим вазифалардан биридир.

А. ҲАЙИТМЕТОВ.

Адабиёт саҳифаси

САҲИФАНИ НАВОИЙШУНОС ОЛИМ А. ҲАЙИТМЕТОВ ТАЙЁРЛАГАН

«ПАХТАКОР» МАШҒУЛОТЛАРНИ БОШЛАДИ

Яқиндагина «Ёшлик» манежида СССРнинг энг кучли гимнастикачилари ўз маҳоратини намойиш қилдилар. Куни кеча бу спорт манежида Ўзбекистон футбол шарафини ҳимоя қилувчи «Пахтакор» ўйинчилари ўзларининг биринчи тренировка машғулотларини бошлаб юбордилар.

Спорт майдончасининг четларига тўрлар тутилган, майдоннинг икки четига дарвоза ўрнатилган. Бу дарвоза тўсинлардан эмас, балки қизил ленталардан иборатдир. Бу ҳолатни кўрган ҳар бир ишқибоз ўзини катта футбол майдонида тургандек ҳис қилади.

«Пахтакор» чарм тўп усталарининг биринчи машғулотини Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган тренер Евгений Борисович Валицкий олиб борди. Биринчи машғулотда марказий ҳужумчи Г. Красницкий, қанот ҳужумчиси Баҳодир Иброҳимов, ҳимоячилардан Аҳрор Иноятов, В. Штерн, В. Науменко ва дублёрлар составидан бир қатор қобилиятли ёшлар бор эди.

«Пахтакор» ўйинчилари тренировка машғулотларидан сўнг қишки турнирни ҳам бошлаб юборадилар. Улар Ростов Армия спорт клуби, Москванинг «Динамо», Донецкнинг «Шахтёр», Ленинграднинг «Зенит» ҳамда «Политотдел» командалари билан ўз майдонида учрашади.

«Пахтакор» ўйинчилари 1+4+3+3 система асосида ўйнаш учун биринчи машғулотлариданоқ ўз қобилият ва маҳоратларини шунга мослаб бормоқдалар. Биз «Пахтакор» ўйинчиларига янги мавсумга пухта тайёрланишларида муваффақиятлар тилаб, «Ёшлик» манежидан қайтдик.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ.

Сиз суратда бир группа футболистларимизни разминка вақтида кўриб турибсиз.

Суратда: «Пахтакор»нинг энг кучли ҳужумчиси Геннадий Красницкий ва қанот ҳужумчиси Баҳодир Иброҳимовлар тўп билан машғулот ўтказмоқдалар.

Суратда: Ҳамид Раҳматуллаев тўп билан машқ қилмоқда.

ШАХМАТ

ЯНА БИР СПОРТ МАСТЕРИ

Киевдан чақирилган СССР спорт мастерлари И. Платонов билан С. Гершман, Таллиндан меҳмон бўлиб келган Р. Этрук, тошкентлик мастер Г. Борисенко ва республикамизнинг мастерликка кандидатлари Е. Мухин, М. Рудерфер (иккаласи ҳам Тошкентдан), В. Манин (Фарғона), В. Аъзамов (Олмалиқ) лар иштирокида ўтказилган мусобақа роппа-роса уч ҳафта давом этиб, яқинда якунланди. Кандидатларнинг ҳар бири тўрт спорт мастери билан навбатма-навбат тўрт турдан учрашиб чиқди. СССР шахмат федерациясининг олий классификация комиссияси ушбу турнирда СССР спорт мастери унвонига эга бўлиш учун мастерликка кандидат 16 имкониятдан камида саккиз ярим очко олиши даркор, деган кўрсатма берган эди. Кандидатларнинг энг ёши улуғи тошкентлик Е. Мухин бўлиб, мусобақанинг икки давраси, яъни саккиз туридан сўнг беш ярим очко тўплаб, ниҳоят бу гал ўз унвонини ўзгартишга муносиб эканлигини кўрсатди. Саккиз учрашувнинг учтасида ғолиб чиқиб, бештасини дуранг қилган ва мастерларнинг бирортасидан ҳам мағлуб этилмаган тажрибали мастерликка кандидат ниятига етиш учун энди қолган саккиз ўйинда яна уч очко олса кифоя эди.

Бундан икки йилча муқаддам студент-ёшлар ўртасида мамлакат чемпиони бўлиб, кичик бронза медали билан тақдирланган В. Аъзамов мастерлик нормасини бажаришига икки бор оз қолди.

Мусобақанинг биринчи куниёқ мағлубият азобини чеккан Слава руҳан тушкунликка учрамади: кейинги етти учрашувда тўрт ярим очко олиб, турнирнинг ярмини яхши якунлади. Қолган саккиз учрашувда яна тўрт очко олса бас эди. Бу ярим «масофа»ни Манин 3,5, Рудерфер эса 3 очко билан босиб ўтдилар. Умумий ҳисоб 16,5:15,5 бўлиб мастерликка кандидатлар бир очко устунликка эга бўлдилар. Бу мастерликка даво қилаётган ёш шахматчиларимизнинг юксак маҳоратидан далолат эди. Учинчи давра натижаси унвони юқорироқлар фойдасига (9:7) ҳал бўлди. Бу ҳам чакки эмас. Аммо охирги даврага келганда кандидатларимизнинг мазалари бўлмади — тўрттовлон биргаликда 5,5 очко олишди холос. Ҳисоб юритмасдан бирор нарсанинг аниғини айтиб бериш қийин. 9, 10, 12-учрашувларда мағлуб бўлиб, ўз мавқеини тушириб юборган Аъзамов охирги даврада ҳам ўзини ўнглаб ололмади.

Мактаб ўқувчилари ўртасидаги катта мусобақаларда ўзини танитган В. Манин учун бу мастерлик йўлида дастлабки қадам бўлди. У ҳам турнирни етти очко билан якунлади. Тошкент политехника институтининг студенти М. Рудерфер бироз «енгилтак» ўйинлар қилиши орқасида кўпгина ютуқлардан қуруқ қолди—5,5 очко олди, холос. Лекин кейинги олишувларни ҳам бир текисда давом эттирган Е. Мухин 9,5 очкога эга бўлиб, нормани бир очко ошириб бажаришга муваффақ бўлди. Ўзининг чуқур, ажойиб комбинациялари билан ҳатто айрим гроссмейстер ҳамда машҳур мастерларни «доғ»да қолдириб келган тажрибали кандидатнинг ниҳоят орзуси ушалди. Республика шахмат мастерларининг сафига яна бир ишончли, забардаст ўйинчи келиб қўшилди.

Ўзбекистон касаба союзлари таъсис этган икки мукофот киевлик мастер Платонов билан Евгений Мухинга тегди.

ҲОДИСА

БЕЗОРИ УШЛАНДИ

Тун. Соат миллари 12 га яқинлашиб борар эди. Милиция старший сержанти Шомурод Ортиқов ва милиционер Сайдазим Султонов Ленин номли кўчани айланиб, Навоий театри биноси томон яқинлашмоқдалар.

Кутилмаганда қоронғирок бурчакдан «ёрдам беринглар» деган илтижоли кичкириқ эшитилди. Милиционерлар дарҳол воқеа содир бўлаётган жойга қараб отилдилар. Шу пайт кимдир апил-тапил қочишга уринди. Ортиқов дарҳол номаълум кишининг изидан қувди ва уни ёқасидан ушлади. Безори Киров район милиция бўлимига келтирилди.

У безориликни ўзига касб қилиб олган йигит экан. Илгари 25 сўм штраф тўлаган бу безори Владимир Ляшченко бўлиб чиқди.

Воқеа аниқлангач ҳамма нарса очиқ-ойдин бўлди. Гулистонлик шофёр Исмоил Ражабов кечқурун поезд билан Тошкентга келади. Вокзалда уни бошқа шаҳарлик эканини пайқаган В. Ляшченко уни Навоий театригача кузатиб келади. Ниҳоят, театр атрофига яқинлашгач у ўз мақсадини амалга оширишга киришади. Безори гулистонлик шофёрни хилватроқ жойга бошлайди. «Пулларингни ол, бўлмаса нақ жонингни суғириб оламан» деб дағдаға қилади ва пальтосига ёпишади. Ана шу пайтда милиция ходимлари етиб келган эдилар. Ҳа, шаҳар бедарвоза эмас. Бундай текинхўрлар, албатта тийиб қўйилади.

Безори эса жасоқини тортади.

Б. ШАРИПОВ,
Р. КАЗАНОВ.

ҚИЛМИШИГА ЯРАША

СУД ЗАЛИДАН

Ўтган йилнинг декабрь ойида «Металлобит» комбинатида темирчи бўлиб ишловчи Абдураҳмон Расулов ўз жияни Абдураҳим Нишонов билан аравада Волгоград кўчасидан борар эди. Кутилмаганда 4-автопарк шофёри Виктор Николаевич Макшанов машинасини ўқдек учириб келди-да, аравани уриб юборди. Бу кўнгилсиз ҳодиса атайлаб қилинмаган бўлса-да, кўча қоидасини бузиш натижасида содир бўлди. Натижада арава пачоқ бўлди, тоға-жиянлар аравадан зарб билан отилиб кетдилар ва ҳушларини йўқотдилар.

Софдил кишиларнинг ёрдами билан тоға-жиян шифохонага етказилди. Шифокорлар уларни тез кунда соғайтириб, уйларига жўнатдилар.

Лекин кўча қоидасини бузиб, кўнгилсиз воқеанинг сабабчиси бўлган шофёр Виктор Макшанов тегишли жазосини олди. Халқ суди уни қилмишига яраша жавобгарликка тортди ва жазони ўтагандан сўнг тўрт йил мобайнида шофёр бўлиб ишламаслик ҳақида ҳукм чиқарди.

Х. ТОШХУЖАЕВ.

Халқ маслаҳатчилар Советининг раиси.

„ЧОЙ ВА ЧОЙХОНА ИЗЛАБ"НИ ЎҚИБ

АНЪАНА ЖОЙИ

Бедил, Шайх Саъдий, Абулқосим Фирдавский, Рудакий, Носир Хисрав, Фурқат, Муқимий, Махтумқули ва бошқа атоқли классик ёзувчиларнинг асарлари чойхоналарда кўплашиб ўқиларди. Катта ва кичиклар ўртасидаги тарбиявий ишлар тўғрисида гапирилар эди. Чойхоналарда дам олинаётганда аскиячилар халқнинг вақтини хуш қилар эди.

Совет давлатининг дастлабки йилларида чойхонанинг бир бурчидаги тахтага бўрлар билан ёзиб, оталаримиз саводини чиқарган эди, СССР Олий Советига биринчи сайловларда барча пропаганда-агитация ишлари ҳам чойхоналарда ўтказилган эди. Партия ва Совет ҳукуматининг халқимиз ҳақидаги ғамхўрликлари ва бошқа турли масалалар юзасида суҳбатлар бўлган. Ўша даврларда атоқли шоир ва ёзувчиларимиз ўзларининг асарларини, ҳикояларини ва шеърларини чойхоналарда ўқиб берар эди. Атоқли санъатчиларимиздан Мулла Тўйчи, домла Ҳалим ва бошқа атоқли санъаткорлар ашулаларини чойхонада айтиб халққа танилган эди.

Ўша вақтларда чойхоналар агитация-пропаганда ишлари олиб бориладиган клублар вазифасини ўтар эди. Халқнинг сайлгоҳи эди. Ҳозир клублар қурилди, чойхонанинг аҳамияти камайтирилди. Лекин камдан-кам маҳаллаларда клуб бор. Клуб вазифасини ўташи керак бўлган маҳалла чойхоналари эса мақсадга жавоб бермай қолди.

Яқинда Бешёғоч чойхонасига бир-иккита фарғоналик дўстларимиз билан кириб қолган эдик. Чойхона жуда ифлос, бир кекса аёл палосларнинг чангини чиқариб супираётир. Атрофда уч киши юз граммдан қилиб ўтирган экан. Улар ўз ишларини ниқоблаш учун бир чойнак чой олиб, стаканларда рўй-рост спиртли ичимлик ичиб баъзида сўкишиб қўяр эдилар. Бизнинг таъбимиз хира бўлиб тезликда қайтиб кетдик. Ҳақиқатан ҳам пойтахтдаги чойхоналар жуда ифлос, санитария-гигиена қоидаларига риоя қилинмайди.

Нима учун чойхона ижтимоий ташкилотларнинг эътиборидан четда қолиб келаётир. Хўш, чойхонага пиво ва арақ олиб келиб ичишга ким рухсат беради!

Москвадаги Халқ хўжалиги виставкаси павильонида, Душанба ва Бокуда ҳавасингиз келадиган чойхоналар бор. Уларга кириб чой ичиб ором оласиз. Яна ҳайрон қоладиган жойи шуки, Ўрта Осиёнинг поезд тўхтайдиган станциялари, аэропорт ва автовокзалларида иссиқ кунларда ёки қаҳратон совуқда чой тополмай овора бўласиз. «Чайная»ларда фақат овқат бўлади-ю, бир пиёла чой тополмайсиз. Шундай қилиб мавжуд чойхоналар халқнинг талабини қондирмай, ўз муносиб хизматини адо этмаётир. Чойхонанинг ижобий томонларини савдо ташкилотлари тушунмайдими! Савдо ташкилотлари чойхонадан фақат даромад талаб қилади-ю, нима учун чойхонани ремонт қилмайди, чойхона хизматчилари озода кийим, оқ халат билан таъминланмайди! Нима учун чойхоначининг аҳволи билан ҳеч ким қизиқмайди! Улар ҳам бошқаларга ўхшаган одам-ку! Улар ўртасида тарбиявий ишлар олиб борилмайди, самоварчилар ўз касбида ҳавас билан ишламайди, маҳалла советлари назоратидан четда. Чойхона доимий даромад бериб туриши шартми! Ёки оқартув ташкилоти, маърифат жойи бўлиши керакми!

Юқоридаги камчиликларга чек қўйилса чойхона ишлари тез ривож топади, халқимизга катта фойдаси тегади, тарбиявий жойга айланади.

А. КАРИМОВ,
Низомий номли Тошкент Давлат педагогика институти доценти.

ЧОЙХОНА ОБОДОНЛАШСА...

Яқинда Фарғонадан қариндошлар келиб қолишди. Уларни шаҳар бўйлаб айлантирар эканман, шунда отам: «Қани, ўғлим, бизни бирорта чойхонага олиб боринг, тенгқурларимиз билан бироз гурунглашайлик» — деб қолдилар. Бу гапни эшитиб мени ташвиш босди. Нега дейсизми?

Гапнинг рости, Чилонзорда беш йилдан бери истиқомат қиламиз-у, лекин бирорта ҳам ободроқ чойхонани билмаймиз. Ана шу сабабли меҳмонларни қаерга олиб бориш ҳақида ўйланиб қолдим. Волгоград кўчасидаги 8-ошхонага қарашли 1-чойхонага олиб кирдим. С. Тўлаганов чойхоначилик қилаётган бу чойхонага кирдиг-у, таъбимиз хиралашди: чойнак-пиёлаларга қараб бўлмайди, лаблари учган, чойхона деразаларидаги ойналар синган, газета-журналлардан ном-нишон йўқ. Чойхонадаги бу тартибсизликларни кўриб, меҳмонлар олдида ўзимни анча ноқулай сездим. Шу куни меҳмонлар билан Ҳадрадаги, Чорсудаги, Олой бозоридаги кўпгина чойхоналарда бўлдик. Аммо биронтаси ҳам фарғоналик чолларга маъқул тушмади.

— Тошкент чойхоналари чойхона бўлмабди, майхона бўлиб қолибди, — деди меҳмонлардан бири.

— Чилонзор массивида замонавий чойхона қурилса, жуда ҳам кўнгилдагидек иш бўлар эди-да, — деди Ўринбой ота. Дарҳақиқат, Чилонзорда ҳар хил кафэ, почта, дорихона, ҳаммомлар бор-у, лекин биз орзу қилган бирорта ҳам намунали чойхона йўқ. Биз «Главташкентстрой» раҳбарларидан Чилонзорга чойхўрлар дидига мос чойхоналар қуриб беришларини талаб қиламиз.

И. ОБЛАЁРОВ,
153-қурилиш трестининг бинокори.

Редактор С. М. КАРОМАТОВ.

НАТАЛЬЯНИНГ МАКТУБЛАРИ

Охири. Боши 2-бетда.

Сенга маълумки, кейинги икки йил ичида, мен юқори синфларда лекция ўқидим. Ўқувчиларнинг тайёргарлиги шунчалик яхши эдики, улар шунчалик тарбия кўрган болалар эдики, мен ҳеч қийналмадим. Аммо мактабдан кетишга аҳд қилдим, бунинг устига кўрдимки, ўзимда ҳам ўқитувчилик қобилияти йўқ экан, ҳозирги пайтда, ҳатто ўзимни батамом бошқача ҳис қилганимдан кейин ҳам, бир вақтлар сен айтиб юрган педагоглик маҳоратининг «сирлари»ни эгаллаш фазилати менда йўқлигини чуқур ҳис қилдим.

Бундан кейин мактабда қолишим нотўғри бўларди, буни мен тушунардим. Лекин бу ердан кетиш ҳам енгил ва осон эмас эди. Мен қайси соҳада сен мактабда ишлаётгандек бутун вужудим билан ишлаб кета олишим мумкин? Албатта, биология соҳасида. Мен, масалан, Катя Веселованинг куёви (у мени ишга чақирган эди) ишлаётган илмий-текшириш институтига бориб, ҳозирча лаборант сифатида ишлаб туришим мумкин эди. Аммо буни қандай амалга ошириш мумкин? Сен Грабачевское қишлоғини ёқтириб қолдинг, у ерда сени яхши кўришади, ҳурмат қилишади. У ердан сени олиб кетиш — буни мен ўзимга эп кўрмайман. Бошқа-бошқа турамизми, баъзан учрашиб? Сендан Вовани олиб кетиш ёки Вовадан сени ажратиш? То охирги жанжалимизга қадар, худди шу масалаларни ўйлаб бошим қотиб юрди. Жанжал менга ёрдам берди. Сен ўшанда менга қаер қулай бўлса, ўша жойда ишла деб, гапириб қолдинг. Мен индамасдан ўтирдим. Нега? Чунки мен ҳали аниқ бир фикрда эмас эдим. Менинг педагоглигим масаласини ҳа деб чўзавериш учун тоқатим йўқ эди, шунинг учун мен бир неча марта сени жеркиб ташладим.

Ҳозир мен ўша уйқусиз тундан батамом розиман, чунки ўша кеча мен дарҳол мактаб билан алоқани узишга ва онамнинг олдига кетишга аҳд қилдим. Онамникига Москвадан укаси Андрей қайтиб келди. У кандидатлик диссертациясини ёқлади ва совхозда яна старший агроном бўлиб ишламоқчи. Қишда мен тоғам ёрдамида назария билан шуғулланмоқчиман, кўклам ва ёзда эса унинг раҳбарлиги остида практика ўтамоқчиман, шундан кейин у мени агрономлик унвони берадиган комиссиядан ўтказмоқчи. Унгача Катя Веселова (мен у билан хат ёзишиб турибман) ҳам диссертациясини ёқлайди ва ўзининг бўлажак куёви олдига жўнаб кетади, мен унинг ўрнига Грабачевскоега ишга юборишни илтимос қиламан.

Менинг планим ана шундай, уни мен, агар, соғ-саломат бўлсам ҳеч ҳам ўзгартирмоқчи эмасман. Мен ҳозир жамият олдида, давлат олдида уч киши учун ишлаш зарурлиги, шунда ҳам уни «ошиғи» билан бажариш зарурлиги каби муқаддас бурчимни адо этаман, — бундай баланд парвоз сўзларни айтишдан қўрқмайман, чунки ўзимда ана шундай куч борлигини сезаяпман.

Сен билан бўладиган бундан кейинги муносабатларимиз эса, менинг у планларимни, «очиқ иқрорим»ни, қандай қабул қилишингга боғлиқ. Мен сени аввалгидек севаман. Йўқ, ундан ҳам ортиқ даражада. Сенинг олдингда таъзим қиламан. Албатта, сени ҳам, Вовани ҳам соғиняпман. Уни тарбиялаш учун сен нима қилсанг, нима десанг — буларнинг ҳаммасига мен ҳамиша рози эдим, фақат доимо жаҳлим чиқиб турганидан гапирардим. Мени кечир. Каникулда кутаман. Жондан севиб, иккалангни ҳам ўпиб ва қучиб...»

Григорий Максимович хатни қайта-қайта уч марта ўқиб чиқди. Уни ҳар бир ўқиганида, ўпкаси тўлиб энтикарди, кўзларида эса, кучли ҳаяжонланганидан дона-дона ёш томчилари пайдо бўларди. У хатни столнинг кўзга кўринарли жойида, ўртасида қолдирди-да, ўзи уйдан зинапояга қараб чопиб чиқди.

Вова! Вова! — деб қичқирди у. — Чоп, почтага борамиз!

— Дада, қўлим ифлос! — деб жавоб қайтарди боғчада ўйнаб юрган Вова.

— Ҳечқиси йўқ, ўғлим! Кейин ювасан! — деди-да, ҳақиқатан ҳам болаларга ўхшаб иргишлаб, ўғли билан ким ўзадига югуришиб кетди.

«Азизим, жонгинам, севгилим... мен сени қандай» — деди-да, у бошини кўтарди, ўзини янада кучлироқ ҳақорат қиладиган сўзларни қидираётгандек, шу зумда кўзлари тикилиб турган телеграфчи қизнинг кўзларига дуч келди. Григорий Максимович қизариб кетди, ёзилган бу бланкани чўнтагига солиб қўйди-да, бошқасини олди. Тоза бланкага энди шундай деб ёза бошлади: «Мен билан Вова сенинг режаларингни табриклаймиз. Хат ёзамиз. Ҳозир қаттиқ ўпиб, муваффақиятлар тилаймиз. Григорий».

Русчадан
А. ҚУЛЖОНОВ
таржимаси.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Радио

11 ЯНВАРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

18.30 Халқ талантлари концерти.
19.20 Қозоқ куйлари.
20.00 **Ўзбек халқ куйларидан концерт.**
20.45 **«Қарши даштини бўйсундираётганлар»** деган эшиттириш (ўзбекча).
21.20 **Қишлоқ хўжалик ходимлари учун концерт.**
22.00 Ахлоқ ва тарбия мавзуларида. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси, профессор В. Абдуллаевнинг **«Бахт ва бахтиёрлик»** деган суҳбати (ўзбекча).
22.15 Чолғу куйлари.
22.40 Поэзия кечаси (ўзбекча).
23.20 **«Куйлар тинглаб дам оламиз»** деган концерт.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

19.00 Болгария опера солистлари ижросида қўшиқлар.
19.30 Қардош республикалар адабиёти. А. Бубенцов. **«Тунги меҳмон»** романидан боб (ўзбекча).
20.10 **«Ёшлик»** радиостанциясининг программаси. Такрорий эшиттириш.
20.50 «Пневмониканинг мўъжизали кучи». Арманистон радиосининг эшиттириши (русча).
21.00 Тожик халқ куйлари.
21.30 Корейс куйлари.

Телевидение

11 ЯНВАРДА

БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Ўзбек тилида:

19.05 **Ер ва диёр қўшиқлари.**
19.45 Рус тилида телевизион янгиликлар.
19.55 Эшиттиришлар программаси.

МОСКВА КЎРСАТАДИ

20.00 Ўқувчилар учун «Дўстим—сеҳргар».
21.00 Телевизион янгиликлар.
21.20 «Фан—ишлаб чиқаришга».
21.50 Ж. Оффенбах. «Италияликлар билан бирга зиёфат» асари асосида телеспектакль. Свердловск шаҳридан олиб кўрсатилади.
23.30 Телевизион янгиликлар.
24.00 Москва эшиттиришларининг охири.

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида:

18.00 Болалар учун «Музикали минутлар».
18.30 «Изланишда». Телеочерк.
18.45 Ўқув эшиттиришлари программаси. Ўқувчилар учун бадиий адабиётдан «Пушкин прозаси» деган иккинчи эшиттириш.
19.50 «Танишинг, ёш созандалар».
20.30 Телевизион янгиликлар.
20.40 Эшиттиришлар программаси.

Ўзбек тилида:

20.45 Телевизион янгиликлар.
20.55 Шахмат йили якунлари.
21.25 «УЛУҒ ВАТАН УРУШИ». Ҳужжатли фильмнинг биринчи ва иккинчи сериялари.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМЛИ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 11/I да **Вероналик икки йигит**, 12/I да **Сарвқомат дилбарим**, 13/I да **Қирол Лир.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 13/I да **Махтумқули.**

Кинотеатрларда

11 ЯНВАРДА

Шкид республикаси—САНЪАТ САРОЙИ, «ЎЗБЕКИСТОН» «ВОСТОК», «ЧАЙКА», (кечқурун), «СПУТНИК» (тоқ соатларда).

Сарагосда топилган қўлёзма (1 ва 2-серия) — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «МИР», «МОСКВА» (кечқурун), «ДРУЖБА» (кеч 5 яримда).

«Шантеклэр» маликаси—НАВОИЙ номли, «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ДРУЖБА» (кечқурун).

Скрофнинг миллион бевалари — СОБИР РАҲИМОВ номли (кечқурун).

«СРЕДАЗГИПРОГОР» ЛОЙИҲАЛАШ ИНСТИТУТИГА

конструкторлик ва смета ишларида ишловчи **қурилиш инженери** ва **техниклари**, **инженер** ёки **техник типографлар**, **экономист бухгалтер**, **нусха кўчирувчилар**

КЕРАК

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, 86, Самарқанддарбоза кўчаси, 60-уй, (9, 11 трамвайнинг ва 15, 48, 32, 34, 36-автобуснинг «Оқтепа» остановкаси).

1967 йил 17 январь соат 2 да, В. И. Ленин номли Тошкент Давлат университетининг бирлашган илмий Совети (Т. Шевченко кўчаси, 20-уй) мажлисида ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ КАНДИДАТИ деган илмий даражани олиш учун.

ДИССЕРТАЦИЯ ЁҚЛАЙДИЛАР:

А. Исматов

«ЎРТА МАКТАБНИНГ ЮҚОРИ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИНИ ЎЗБЕК АДАБИЁТИНИ ЎРГАНИШ ЖАРАЁНИДА ЭСТЕТИК РУҲДА ТАРБИЯЛАШ» деган темада.

А. Ҳикматов

ЎРТА МАКТАБДА ЭКСТРЕМАЛ МАСАЛАЛАРНИ ЎРГАНИШ» деган темада.

Диссертация билан кутубхонада танишиш мумкин (Куйбишев кўчаси, 10 уй).

ЎРТА ОСИЁ ТЕМИР ЙЎЛИ ҚУРИЛИШ ТРЕСТИГА

қурилиш инженер-техниклари, бош экономист, бухгалтерлар, қурилиш мутахассислигига эга бўлган ишчилар

КЕРАК

Қурувчиларга темир йўлда мавжуд бўлган имтиёзлардан фойдаланиш ҳуқуқи берилади.

Мурожаат учун адрес: Тошкент шаҳар, Гоголь кўчаси, 94-уй, 68-хона, кадрлар бўлими.

Низомий номли Тошкент Давлат институти коллективи табиий география кафедрасининг старший ўқитувчиси М. Набихоновга отаси

Набихон ВАЛИХОНОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ 4 бет

БИЗНИНГ АДРЕС: Тошкент шаҳар. Киров кўчаси, 22-уй.

ТЕЛЕФОНЛАР: коммутатор В3-02-49 дан В3-02-58 гача. Қўшимча телефонлар: секретариат ва иллюстрация бўлими — 5-62; партия, совет ва касаба союз ташкилотлари бўлими—3-66; саноат, қурилиш ва шаҳар хўжалиги бўлими — 3-66; адабиёт, санъат ва маданият бўлими— 3—76, фан, олий ўқув юртлари ва мактаблар бўлими—5—62; физкультура ва спорт бўлими — 3—84; Ахборот бўлими — 7—84; (шаҳар телефон В3.65.57); хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 7—84; эълонлар бўлими — 5—07 (шаҳар телефони — В38142).

11 ЯНВАРЬ, 1967 Й. Р. 06004 Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64579. Нашр. № А. 2304.